

Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo 6

prosinec 2004 l.p.

*Tajemství divné a nepochopitelné vidím: místo nebe jeskyni,
místo cherubínského prestolu Pannu; jesle jsou místem,
v němž leží nekonečný Kristus Bůh, jehož opěvujice velebíme.
(Předzpěv kánonu hlasu 1.)*

Narození Tvé, Kriste Bože, slavíme...

Na zem přišel ten, kdo nás z ní na počátku učinil a vdechl v nás svůj božský dech; přišel ten, „jenž sám všem dává život i dýchání i všechno“ (Sk. 17,25); přišel ten, jenž jediným slovem povolal z nebytí v bytí všechno viditelné i neviditelné; ten, jenž svým slovem přikázal, a byli stvořeni ptáci, ryby, čtyřnohá zvířata, hmyz a všechno další stvoření, jež může existovat pod jeho všemohoucí ochranou a péčí. Na zem sestoupil ten, komu bez přestání s bázní a radostí slouží nescíslné zástupy andělů. Přišel na zem, ale pohledme, v jakém ponížení! Rodí se chudé panně v jeskyni, je zavinut prostými plenami a je pokládán do jeslí!

z knihy sv. Jana Kronšadtského „Můj život v Kristu“

Vánoční pozdrav duchovního správce

Slovo úvodem

Milí bratři a sestry!

V tento radostný čas, kdy andělé opěvují Kristovo narození slovy „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle“, Vás při příležitosti velkého a radostného svátku Kristova narození srdečně pozdravuji i já.

Chci bych v tomto radostném období poděkovat Vám všem za pomoc při opravě našeho milovaného a nádherného chrámu sv. Václava a Radnici města Brna za jeho krásné osvětlení.

Přeji Vám i Vaším rodinám, ale též všem, kteří sympatizují s naší farností, dobré zdraví, duchovní pokoj, štěstí, spokojenost, rodinnou lásku a pohodu v nadcházejícím novém roce 2005.

Nechť Hospodin drží nad Vámi svou mocnou pravici během celého Vašeho života.

*S otcovskou láskou Váš duchovní otec prot. Josef Fejsak,
správce brněnské pravoslavné církevní obce*

Drahé sestry a bratři v Kristu, milí čtenáři, Kristus se rodí, oslavujeme ho!

Semitský podklad jména Ježíš: „Ješúa“ znamená „Hospodin je spása“. Vtělení Syna Božího – samy zosobněné Spásy – a jeho přijetí a obnovení naší lidské přirozenosti bylo zaslíbeno již v Ráji, poté, co Adam a Eva přeslechli hlas svého svědomí a vyslyšeli naopak hlas pokušitelův... (Gen. 3. kap.) Bylo zapotřebí nového, čistého života, ze kterého by vzešel nový Adam, Kristus, jenž by opět uvedl člověka zpět do Ráje, z něhož byl vlastní vinou vyhnán. Skrze Přesvatou Bohorodici, novou Evu, zasvítlo lidstvu jasné světlé naděje, naděje, kterou lze chápat jako vysvobození ze zajetí hříchu. „Raduj se, Přesvatá Bohorodice, skrze niž radost zasvitne, raduj se, skrze niž kletba zanikne.“ Verše z Akathistu k Přesv. Bohorodici v nás probouzejí důvěru k tomuto poselství, jež s bázní na rtech vyslovují i andělé v nebesích. „Raduj se, kleslého Adama pozdvížení, raduj se, Eviných slz vysvobození...“ Jak radostné je nyní vítat Vítěze nad smrtí, Krista, Boha našeho. Jak důstojné je opěvovat tu, jež „Světlo nadpřirozeně porodila, jež způsob narození žádnému nezjevila“. Raduj se proto, „Beránka a Pastýře matko, raduj se, „skrze niž se radují nebesa i země, skrze niž pozemské se veselí s nebem“. Hle, nyní konečně nadešel čas spásy, proto „podivuhodně vtěleného Boha spatřivše, vzdalme se marnivého světa a rozum k Božskému pozvedněme.“ „Neboť proto Bůh na zemi sestoupil,“ jak nás krásně poučuje jeden z kondaků Akathistu k Pánu Ježíši Kristu, „aby do nebe pozvedl nás, volající jemu Aleluja“.

Vidíme-li, jakou nesmírnou radostí se radují nebe i země i všechno Boží stvoření, nenechme se zahanbit v projevu naší vroucí lásky k Bohu, neboť „Kristus přichází z nebe“, abychom ho vítali, „Kristus je na zemi“, abychom se povznášeli“. Zpívejme proto, lidé, neboť Kristus se rodí, a oslavujeme ho!

Rádi bychom při příležitosti prvního nepatrného výročí našeho skromného věstníku poděkovali všem, kteří nám pomáhali, ať morálně či finančně, ať radou nebo kritikou, neboť všechno nám sloužilo k užtku, všechno vychovávalo i nás k ještě větší pokoře před podivuhodnou Boží péčí, v níž se Pán stará i o nás, své děti.

v pravé Kristově lásce Váš Michal Dvořáček

**Pec rosonosná byla předobrazem budoucího divu:
jako ona nespálila mládence do ní uvržené, tak ani oheň Božství nespálil
lůno Panny, do něhož vstoupil; proto slavnostně zpívejme:
ať všechno stvoření blahoslaví a oslavuje Boha po všechny věky.**

(Předzpěvy vánoční hlasu 1.)

Narození našeho Pána Ježíše Krista

O svátcích

Igumen NIKON (Vorobjov, †1963)

Dnes slavíme narození Pána Ježíše Krista – událost, již od počátku světa nepředcházelo nic podivuhodnějšího. Všemohoucí Bůh, který svým jediným slovem stvořil všechn viditelný i neviditelný svět, nebe a zemi i vše, co je naplňuje, tento Bůh se ponížil a přijal na sebe tělo skrze Nejblahoslavenější Pannu Marii, narodil se v chlévě a nechal se uložit do jeslí jako bezbranné dítětko.

Nebe užaslo a země se zachvěla. Stal se nesmírný zázrak, tajemství, jež nedokáží plně pochopit nejen lidé, ale i samy nebeské mocnosti. Proč vlastně přišel Bůh na zemi? Na to je jen jediná odpověď: učinil tak pro spásu člověka, a proto nám nezbyvá než připustit, že člověk je něčím obzvláště cenným, protože pro spásu nějakého nižšího, bezvýznamného stvoření by Bůh nebyl použil takových prostředků. Již král a prorok David více než tisíc let před Kristovým narozením volal v údivu: „Hospodine, co jest člověk, že jsi naň pamětliv, a syn člověka, že jej navštěvuješ? Nebo učinil jsi ho málo menšího andělů, slávou a ctí korunoval jsi jej.“ (Ž 8,5-6) Tím spíše my bychom měli s bázní a pokorou padnout před Hospodinem a volat: „Bože, co je člověk, že jsi nepohrdl panenskou útrobou, že jsi skryl své božství a ráčil jsi se stát člověkem?“

Co je to člověk? Slovo Boží o tom říká: člověk je nejlepší ze všech stvoření, je obrazem Božím. Vše je stvořeno prostřednictvím všemohoucího Božího slova. „Buď světlo!“ (Gen. 1,3), řekl Bůh, a bylo světlo. Řekl: „Zplod' země travu a bylinu vydávající símě a strom plodný, nesoucí ovoce podlé pokolení svého, vydejte vody hmyz duše živé v hojnosti a ptactvo, kteréž by létalo nad zemí pod oblohou nebeskou!“ (Gen. 1,11,20) a všechno se stalo podle Božího slova.

Když bylo vše připraveno, stvořil Bůh člověka: „I učinil Hospodin Bůh člověka z prachu země a vdechl v chřípě jeho dechnutí života, i byl člověk v duši živou.“ (Gen. 2,7) Sv. Řehoř Nysský se podivuje nad tím, že se Bůh jako by rozmyšlel a radil se i s ostatními osobami Sv. Trojice. Nejdříve totiž řekl: „Učíme člověka k obrazu našemu, podlé podobenství našeho.“ (Gen. 1,26)

Člověk byl stvořen zvláštním způsobem. Nejprve stvořil Bůh tělo a potom do něj vdechl „dechnutí života“, vložil do něho jakoby částku své božské existence. Právě proto říká o lidech Božím jménem v jednom ze svých žalmů prorok David: „Řekl jsem: Bohové jste a synové Nejvyššího vy všichni.“ (Ž 82,6) Pravdivost těchto

slov potvrdil Židům i sám vtělený Pán Ježíš Kristus, když jej obvinili, že nazývá Boha svým Otcem a tím ze sebe dělá rovného Bohu, a vzali do rukou kameny, aby jej zabili. Pán jim odpověděl: „Však psáno je v zákoně vašem: Já jsem řekl: Bohové jste... a nemůže zrušeno býti Písmo...“ (Jan 10, 34-35).

Člověk je tedy obrazem neviditelného Boha, nosí v sobě „částičku“ božství. O člověku, tak krásném před svým pádem, a ještě krásnějším po Božím vykoupení, praví světci, jimž byla zjevena nebeská tajemství, jako např. Makarios Egyptský, že „na zemi ani na nebi není nic krásnějšího než lidská duše“. Člověk byl stvořen pro věčnou blaženost, ale kvůli ďábově závisti padl, zradil Boha, přešel dobrovolně na stranu lhoucího ďábla. Zachtělo se mu poznat nejen dobro, které znal, ale i zlo, se kterým se v Ráji nesetkal. Když však odpadl od Boha, splnilo se na něm to, před čím jej Bůh varoval: „... ze stromu vědění dobrého a zlého nikoli nejez; nebo v který bys koli den z něho jedl, smrti umřeš.“ (Gen. 2,17)

Duše Adama a Evy zahynula, jejich duch se zatemnil. Jejich vůle se obrátila nesprávným směrem, srdce se zkazilo a nebeské tělo zhrublo a stalo se podobným zvířecímu. Vinou prvních lidí byla prokleta země a oni sami byli odsouzeni k utrpení, k poznání zla, po kterém toužili svedeni ďáblem. A čím více se lidstvo množilo, tím více upadali lidé do temnoty.

Aby člověk nepropadl zoufalství a nenávratně nezahynul, Bůh mu dal příslib, že ve stanovený čas potomstvo ženy (a nikoli muže), Kristus, narozený bez účasti muže z Ducha Svatého, potře hlavu hada a spasí člověka. Právě tuto tajemnou událost nyní slavíme. Bůh se slitoval nad svým stvořením a sestoupil na zemi, aby zachránil své ztracené stádo, přišel, aby nás přivedl zpět do nebe; přijal na sebe podobu člověka, vzal na sebe hříchy celého lidstva: „Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozrozeného dal, aby každý, kdož věří v něho nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3,16)

Ježíš Kristus otevřel bránu Ráje, jež byla uzavřena. Obnovil duchovní žebřík, po kterém může člověk vystoupit do nebe. Tím že na sebe vzal podobu člověka, povýšil jej Bůh nad anděly a oblékl jej větší slávou, než byla sláva Adama v Ráji před pádem.

Pokud jsme opravdovými křesťany, jestliže usilujeme o to, abychom zachovávali učení Pána Ježíše Krista, který kvůli nám přišel na zemi, budeme i my přebývat s Bohem podle Ježíšova příslibu daného při loučení apoštolům. „A tehdaž spravedliví stkví se budou jako slunce v království Otce svého,“ praví Pán (Mat. 13,43). Na hoře Tábor zjevil Pán budoucí slávu člověka. Jeho tvář se skvěla jako slunce, jeho oděv zářil jako blesk. Tato vnější krása byla jen slabou předzvěstí nesmírné slávy skryté uvnitř, neboť prorok praví: „Všecka slavná jest dcera královská u vnitřku...“ (Ž 45,14)

(napsáno l. P. 1945) přeložila Marie Zavřelová

Narození tvé, Kriste Bože náš, zjevilo světu světlo poznání, neboť ti, kteří hvězdám sloužili, hvězdou naučení byli, klaněti se tobě, Slunci spravedlnosti, a znáti tebe, Východ s výsosti. Pane, sláva tobě.

(tropar, hl. 4.)

Svatý prvomučedník a archidiákon Štěpán

(27.12. / 9.1.)

Svatý Štěpán byl příslušníkem židovského národa, pocházel však z tzv. „helenistů“ v diaspoře, tedy ze Židů, kteří žili za hranicemi Sv. Země a byli ovlivněni řeckou kulturou, jež dominovala životu v tehdejší Římské říši. Sv. Štěpán byl prvním mučedníkem, pomineme-li smrt více než čtrnácti tisíc betlémských nevinů, a byl umčen v 34. roce po Kristu, když mu bylo asi 30 let. Archidiákonem byl nazván proto, že byl nejstarší z prvních sedmi diákonů, které k jejich poslání v Církvi ustanovili sami svatí apoštolové. Podle neznámého církevního spisovatele byl sv. Štěpán „počátkem mučedníků, učitelem utrpení za Krista, základem dobrého vyznavačství, neboť nikdo jiný před ním ještě neprohlí svou krev za Evangelium“.

Po sestoupení Sv. Ducha, když se ke Kristově Církvi začali rychle přidávat další věřící, poněkud židovského původu, bylo třeba mezi zbožnými muži vybrat sedm pomocníků svatých apoštolů, kteří by pečovali o vdovy a nemocné. Podívejme se, jak tuto událost popisuje Sv. Písmo. Ve Skutcích apoštolských se píše, že apoštolové vyzvali věřící, aby ze svého středu zvolili „sedm mužů dobré pověsti, naplněných Duchem Svatým a moudrostí“. Prvním z nich byl sv. Štěpán, o němž se dále ve Sv. Písmu píše, že „byl plný víry a síly, činil divy a velké zázraky mezi lidem“, a proto proti němu povstali někteří židovští učenci a vedli s ním spor, ale nemohli odolát moudrosti a Duchu, jímž mluvil“. (Sk. 6,3;8-10) Ti jej pomluvíli před staršími a vykladači zákona a všim lidem, že se rouhá Bohu a vystupuje proti jejich proroku Mojžíšovi. S tímto obviněním předstoupil sv. Štěpán před veleeradu a vrchního kněze. Obraz nebojácné řeči, již se smělostí a upřímností sobě vlastní pronesl tento svatý diákon před svými žalobci, lze vysledovat v mnoha životech svatých křesťanských vyznava-

čů, v nichž si jejich skladatelé brali za příklad právě skon sv. mučedníka Štěpána.

Sv. archidiákon bránil s nesmírnou horlivostí mladou křesťanskou víru a ve své obhajobné řeči vyložil historii židovského národa a směle v ní odsoudil pronásledování proroků, kněmž často docházelo, a rovněž nespravedlivý trest, jenž byl vyřčen proti očekávanému Mesiáši, Ježíši Kristu. Sv. Štěpán byl natolik naplněn blahodati Ducha Sva-

tého, že Židé ve veleeradě viděli, jak jeho tvář září jako „tvář anděla“ (Sk. 6.15). Přesto na něj poté, co přestal mluvit, začali všichni křičet a zlobili se ve svých srdcích. „Štěpán pak, pln Ducha Svatého, pohledl do nebe a spatřil Boží slávu a Ježíše stojícího po pravici svého Otce. A tehdy řekl: „He, vidím nebesa otevřená a Syna člověka stojícího po pravici Boží.“ Židé se však na něj obořili, zacpávali si uši a vyvedli jej z města za hradby, kde Štěpána ukamenovali. Ten se však nepřestával modlit, říka: „Pane Ježíši, přijmi ducha mého! A pokleknuv na kolena, zvolal velkým hlasem: Pane, nepokládej jim to za hřích!“ (Sk. 7. 59-60) Když to dořekl, odevzdal sradosti svého ducha Pánu. „Kdo by nezaplakal,“ říká sv. Jan Zlatoústý, „při pohledu na tohoto krotkého beránka, ubíjeného kameny a ležícího zde mrtvým.“

Tělo sv. Štěpána bylo ponecháno na pospas k sežráním divoké zvěři. Před tou jej však zachránili Gamaliel a jeho syn Aviv, kteří jeho tělo tajně vzali a se ctí pohřbili na svém pozemku. Později, v roce 428, za vlády císaře Theodosje Mladšího (408-450) byly ostatky sv. Štěpána přeneseny z Jeruzaléma do Konstantinopole, kde byly nejdříve uloženy v chrámu sv. diákona Vavřince a později v novém chrámu, postaveném na památku sv. prvomučedníka Štěpána.

m.d.

**Dobry boj jsi bojoval, prvomučedníče Kristův a apoštolé,
a usvědčil jsi své mučitele z bezbožnosti. Byl ukamenován rukama bezbožníků,
přijal jsi věnec z pravice Boží a k Bohu jsi volal v úpění:
Pane, nepokládej jim toho za hřích. (Hlas 4.)**

„... za svou víru se stydět nesmíme...“

rozhovor s Jeho Blažeností Hermanem, arcibiskupem washingtonským a metropolitou celé Ameriky a Kanady

V den svátku Narození Přesvaté Bohorodice 8./21. září 2004 přicestoval do naší moravské metropole při příležitosti oficiální návštěvy Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku Jeho Blaženost vladyka Herman, arcibiskup washingtonský a metropolita celé Ameriky a Kanady, spolu s dalšími biskupy a duchovenstvem. Metropolita Herman, současný nejvyšší představitel místní Americké pravoslavné církve, se narodil 1. 2. 1932 v Briarfordu v Pensylvanii. Jeho světské jméno zní Josef Swajko. V roce 1970 přijímá mnišství a spolu s ním nové jméno Herman v čest sv. Hermana Aljašského. Následujícího roku je povýšen do hodnosti igumena a stává se zástupcem Svato-Tichonovského monastýru, za jehož branami sám dříve studoval v duchovním semináři. V roce 1972 přijímá hodnost archimandrity a krátce nato je vysvěcen na biskupa pro eparchii Wilkes-Barre a je současně zvolen vikárním biskupem eparchie philadelfské a východo-pensylvánské. Vladyka Herman dlouho přebýval ve Svato-Tichonovském monastýru, kde též vyučoval v místním semináři. V roce 1981 se stává rektorem tohoto nejstaršího mužského monastýru v USA, který byl založen sv. patriarchou a vyznavačem Tichonem. Posvátným synodem biskupů Americké pravoslavné církve byl povýšen do hodnosti arcibiskupa, při níž vykonával činnost předsedy finančního odboru, viceprezidenta misijního odboru, člena vzdělávacího odboru aj. Americkou pravoslavnou církev zastupoval sám či jako doprovod tehdejšího metropolity Theodosije na celé řadě významných mezinárodních setkání. V roce 1994 byl vladyka Herman vyznamenán řádem sv. Inokentije druhého stupně, jedním z nejvyšších ocenění Americké pravoslavné církve. Po odstoupení metropolity Theodosije byl slavnostně intronizován jako jeho nástupce dne 7. 9. 2002 ve washingtonském chrámu sv. Mikuláše.

Redaktorovi Dobrého pastýře se díky pomoci sv. Cyrila a Metoděje přeje jen podařilo v průběhu návštěvy americké výpravy na Moravě udělat s vladykou Hermanem, touto vzácnou osobností a obětavým pastýřem, na posvátné půdě mikulčického památníku krátké, leč zajímavé interview, jehož zážnam zde otiskujeme.

Mohl byste nám, prosím, Vaše Blaženosti, na začátek osvětlit hlavní důvod Vašeho příjezdu do České republiky? Je jím, jak se domníváme, oficiální návštěva naší místní Pravoslavné církve?

Ano, je tomu skutečně tak. Motivy mé návštěvy je třeba hledat v mém nedávném zvolení hlavou Americké pravoslavné církve a z ní vyplývající milé

povinnosti navštívit a osobně se setkat s představiteli a věřícími všech místních pravoslavných církví. Tento proces oficiálních návštěv by měl být zakončen přibližně koncem příštího roku. Do dnešního dne jsem již navštívil mnohé naše sesterské církve, ku příkladu v Rusku, Polsku, na Ukrajině, ale též nejvyššího představitele Konstantinopolského patriarchátu v současném Turecku.

Víme, že přijíždíte ze Spojených států amerických. Mohl byste, prosím, ve stručnosti nastínit, v čem spočívají hlavní rozdíly života zde a v USA?

Ano, samozřejmě. Spojené státy jsou nepochybně silnější ekonomicky, projevuje se to mimo jiné i v možnostech získat a prohloubit vzdělání. Nicméně, co se týče křesťanského způsobu života, neexistuje zde rozdíl. Cíl nás všech, ať v USA či v Evropě nebo kdekoli jinde na světě, zůstává stejný: záchrana vlastní duše pro věčnost. Budujeme zde na zemi náš život na kameni Církve, na víře v Krista a jeho učení. Společnost, která nás obklopuje, a ve které jsme podobně jako i vy zde v České republice menšinou, často nesdílí toto naše přesvědčení a je příčinou velmi silného pokušení pro nás pro všechny. Duchovně se proto nacházíme často v ohrožení, kterému nutno říci nejednou podléháme. Mám na mysli zejména děti a mládež, kteří se dostávají do nových životních situací, opouštějí rodinu, cestují za studiem, a zde, vzdáleni od své rodiny a Církve, podléhají podmanivému pokušení okolního světa a jejich pouto k Církvi může být narušeno. Pro všechny duchovní osoby je potom velmi obtížné pečovat o tyto děti a přivádět je zpět k Církvi.

Můžete nám, prosím, drahý vladyko, prozradit, odkud pocházíte? A jak jste se ocitl v Americe?

Jistě. Náš rod má své kořeny na západní Ukrajině. Naše rodina měla mnoho členů a byli jsme proto od útlého mládí nuceni žít v prostých existenciálních podmínkách. Já jsem se narodil již v USA a dobře si pamatuji na dobu svého dětství, kdy byly životní podmínky velmi odlišné od těch, ve kterých žijeme dnes. Lidé jsou dnes zvyklí na velký přepych, vlastní dvě a více aut..., my jsme takové bohatství neznali. Jak jsem již řekl, žili jsme zpočátku ve velmi prostých podmínkách: jedna koupelna musela stačit 8 – 9 členům rodiny, měli jsme jen dvě postele atd.

Mnozí z nás o Americe pouze slyšeli a těžko si mohou učinit nějakou reálnou představu o tom, jaká je v USA úroveň náboženského života. Přírozeně nás nejvíce zajímá pravoslavné duchovní prostředí.

Pravoslaví v Americe je samo o sobě, jak již bylo řečeno, menšinovým náboženstvím. Jak asi víte, jsme obklopeni převážně katolíky a protestanty, kteří představují většinové církve. Mluvíme-li však o pravoslavných věřících, musím podotknout, že jsou to dobří a věrní členové Církve. A to navzdory tomu, že se nemůžeme srovnávat v bohoslužebných podmínkách se zeměmi jako je např. Rusko či Řecko, kde panuje daleko intenzivnější bohoslužebný život. V USA lidé chodí do chrámu převážně o víkendech a na velké svátky. Snažíme se proto věřícím neustále vysvětlovat, že nestačí pouze chodit do chrámu, ale je třeba v souladu s naší (pravoslavnou) vírou i žít ve svých

domovech. Bohužel jedním z častých problémů zde v USA jsou tak zvaná smíšená manželství, která jsou často zdrojem mnoha překážek ve spokojeném manželském životě. Na druhou stranu je to ovšem jev přirozený, neboť, jak jsem již podotkl, jsme v této zemi svým vyznáním v menšině. I přesto těmto manželstvím žehnáme, neboť je lepší, aby ten, kdo je pravoslavný, získal svým příkladem a láskou svého partnera pro život v pravé Kristově Církvi.

Zminil jste, Vaše Blaženosti, že patříte k menšinové náboženské denominaci. Kolik pravoslavných věřících dnes vlastně žije v USA?

Mohu-li mluvit za naši místní církve, máme v současné době asi 700 farností, to znamená asi jeden milion věřících. Nelze z toho samozřejmě usuzovat, že všichni chodí do chrámu. Jestliže vezmeme v úvahu i další pravoslavné jurisdikce, které spolu s námi v USA působí – antiochijská, srbská, konstantinopolská aj. – pak číslo pravoslavných lze odhadovat něco mezi jedním až dvěma milióny. Přesné statistiky však nemáme.

V jakých oblastech dnes převážně pravoslavní v USA žijí? Dávají více přednost životu na venkově, nebo ve velkých městech, jako je tomu např. i v České republice?

Musím říci, že žijí všude. Pravdou však je, že více se dnes shromažďují ve větších městech. Jedná se překvapivě o opačný trend, než který převládal v době příchodu mých rodičů do USA. Tehdy emigranti pracovali zejména v dolech, neboť tato práce byla jednou z nemnoha dostupných příležitostí, jak si mohli přistěhovalci z Evropy vydělat na živobytí. Jejich rodiny pak vytvářely jakési autonomní obce kolem chrámů, ve kterých působili též pravoslavní kněží. Až mnohem později se situace změnila, lidé začali cestovat za prací do velkých městských aglomerací, stěhovali se do měst a často museli překonávat velké vzdálenosti...

Naši brněnskou mládež by velmi zajímalo, jak ve Vašich chrámech probíhají bohoslužby a v jakém liturgickém jazyce se povětšinou neso.

Bohoslužba je v zásadě stejná jako v kterémkoli jiném pravoslavném prostředí. Rozdílný je pouze jazyk, v něm jsme se museli přizpůsobit potřebám současné skladby věřících v našich farnostech. Dříve, když mezi námi žila ještě většina emigrantů, sloužilo se přirozeně více církevněslovansky, dnes je naopak v devadesáti procentech užíváno angličtiny, jazyka, ve kterém je dnes vydávána též většina pravoslavné literatury a publikací v našem americkém prostředí. Nicméně i dnes zaznamenáváme novou vlnu emigrantů, pro něž je třeba sloužit v jazyce, kterému rozumějí: poněvčas církevněslovansky. Podobně je tomu i mezi Řeky zde v Americe, kteří slouží výhradně řecky, v antiochijské jurisdikci naopak převládá angličtina atd.

A jakým způsobem se s církevní slovanštinou vyrovnávají dnešní mladí lidé? Rozumějí jí? Učí se jí intenzivně?

Po pravdě řečeno příliš ne. Jak jsem se již zmínil, většina literatury dnes vychází v angličtině a všechny bohoslužebné obřady v chrámu jsou doslovně

přeloženy do angličtiny z původního liturgického jazyka: řečtiny a následně církevní slovanštiny. Uvědomujeme si však stále aktuální význam církevní slovanštiny pro dnešního věřícího slovanského původu. Mimo svůj historický význam je právě církevní slovanština schopna jazykově oslovit ty, kteří byli kdysi pokřtěni v některé pravoslavné zemi, ale dnes postrádají živý dotek s náboženstvím a touží po duchovním životě ve víře, ve které měli být vychováni, avšak z různých důvodů nebyli.

Velmi nás zajímá též misijní aktivita pravoslavné církve v Americe. Jakým způsobem je dnes uskutečňována?

V Americe má na starosti péči o blaho Církve a člověka každá jednotlivá farnost. Snažíme se spolupracovat i s ostatními náboženskými denominacemi, když např. dojde k nějaké velké živelné katastrofě. Nejvíce však spolupracujeme s pravoslavnými z ostatních jurisdikcí zde v USA a naše věřící povzbuzujeme k evangelním zásadám štědrosti a dobrodiní na osobní úrovni... Obecně se dá říci, že žijeme z příspěvků a darů věřících.

Když se řekne „hnutí pravoslavné mládeže“, jak si jej můžeme v Americe představit?

Je snad zajímavé, že navzdory tomu, že nás není mnoho, působí při naší církvi celá řada hnutí mládeže, organizací s charitativní a misijní působností, které se setkávají při různých příležitostech jak uvnitř tak i vně jednotlivých eparchií. Jedna z nich se nazývá „Federální pravoslavná asociace“ (Federate orthodox christian association), která dříve nesla název Ruský pravoslavný klub; dnes se tak již nenazývá, neboť v ní již nepůsobí tolik ruských věřících, jako tomu bylo dříve. Málem bych byl zapomněl na působnost Pravoslavného křesťanského společenství (Orthodox christian fellowship), které svou misijní aktivitu vyvíjí převážně v prostředí středních škol a univerzit, kde se velmi dynamicky rozrůstá. Mládež se shromažďuje kolem duchovních, kteří za nimi přicházejí na půdu těchto školských zařízení, slouží zde např. večerní bohoslužby a v neděli, v den vzkříšení, přicházejí všichni společně do nejbližšího chrámu na bohoslužbu. Podobné mládežnické spolky lze spatřit i v ostatních pravoslavných jurisdikcích – všichni se starají předně o mládež, což ostatně není nic překvapivého. Dlouho tomu tak nebylo, ale dnes se radujeme z toho, že chrámy jsou opět zaplněny mladými lidmi.

Nemůžeme se nezeptat, co byste na závěr poradil a popřál pravoslavným věřícím na našem území.

Bez ohledu na to, kam přicházím, snažím se všude říkat jedno a totéž: jestliže jsme byli pokřtěni a vychováni v pravoslavné víře, máme povinnost plnit Pánova přikázání bez rozdílu, kde se nacházíme. Často se stává, že se

Dítě moje, poučoval starec, nikdy nezapomeň opakovat: „Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným“. To je život naší duše. Opakuj ta slova nepřetržitě. Jestliže je křesťan neříká, není na správné cestě.

(světitel Nektarij Eginský, divotvůrce – 9. / 22.11.)

dokonce zdráháme vyznat svou víru před ostatními. Nesmíme však zapomenout na to, že když Pán říkal svým učedníkům: „Jděte, učte všechny národy a křtěte je ve jméno Otce i Syna i Svatého Ducha, a učte je zachovávat všecko, co jsem vám přikázal...“, neplatilo to pouze pro apoštoly, ale pro každého z nás. A protože jsme ve své vlasti menšinou, a ač máme mnoho dobrých pastýřů, je třeba, aby se nikdo z nás nestyděl za svou víru... Ano, může se stát, že vás někdo bude třeba kritizovat za to, že chcete otevřeně vyznat svoji víru v Boha. Nikomu však neříkám, aby odsuzoval jiné náboženství. V Kristu jsme si všichni rovni. Jeho poselství lásky: „Milujte Boha z celé své mysli, z celého svého srdce a z celé své duše a svého bližního jako sebe sama“, platí pro všechny z nás. Nemůžeme milovat našeho Pána a současně nenávidět svého bližního. Musíme žít podle naší víry. Vždy musíme vkládat svou důvěru v Pána Boha. To byla vždy podmínka pro dobrý základ křesťanských rodin. K rozpadům rodiny by nikdy nedocházelo, kdyby se manželé snažili vybudovat tuto „malou církev“ ve svých domovech. O mládeži to platí taktéž. Vždy říkám mladým lidem: „Když budete sami na školách, daleko od rodiny s přáteli, nikdy nezapomínejte na křesťanské zásady, jež vám byly předávány v útlém dětství. To znamená, aby váš sexuální život začínal až po svatbě, abyste nezkazili svůj život v závislosti na drogách a alkoholu a nepozbyli tak drahocennou hřivnu, kterou vám Pán svěřil. Jsem si vědom toho, že se mnohokrát můžeme cítit velmi opuštěni, pod tlakem společnosti, která nás považuje za podivíny. My na to však nesmíme brát zřetel. Nechceme se přece zalíbit lidem, ale našemu Pánu. Budeme-li podle toho žít, získáme zajisté i věčný život v nebeském království.“

otázky kladl Michal Dvořáček

Je velmi důležité zachovávat si duchovní pokoj, nepoddávat se rozčilenosti a projevům hněvu. Stane-li se však, že se již dostaneme do takto podrážděného stavu, tehdy je důležité udržet jazyk na uzdě anebo odejít. Ježíšovou modlitbou: „Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným,“ anebo modlitbou k Bohorodici: „Bohorodice Panno, raduj se...“ umrtvujte svou podrážděnost a hněv. Přečtěte si v takovou chvíli sv. Evangelium, je-li to možné. A i když nic nechápete, nepřestávejte číst, neboť jediné tak skrze váš zrak přejdou paprsky blahodati do vaší duše. Povšimněte si, že po tomto krátkém čtení se velmi rychle uklidníte. A když budete opět podráždění a vybuchnete zlobou, nenechte se odradit neúspěchy, nepokorností srdce. Snažte se postupně vykořenit svou prchlivost a prostě Hospodina o pomoc.

(schiigumen Sáva)

Životy svatých

V podzimních dnech právě odcházejícího roku 2004, kdy ještě doznívalo barevné babí léto, připomínali jsme si v den státního svátku 28. října, my všichni pravoslavní křesťané v českých zemích a na Slovensku, 10. výročí kanonizace svatého knížete velkomoravského Rostislava. Není větší blaha zde na zemi, než prožívat pravou duchovní radost, uvěřajíc jako pramen živé vody ze skutečné jednoty s Kristem, jenž je naším Pánem, s Přesvatou Bohorodicí a se všemi Božími svatými, kteří dosáhli ne pouze mravní, ale skutečné duchovní dokonalosti. Žalmista David říká: „Podivuhodný je Bůh ve svých svatých.“ A skutečně – jak podivuhodné jsou blahovonné květy v podobě svatých a ctihodných mužů, nezištných lékařů, vyznavačů a v neposlední řadě též zbožných panovníků, jejichž vzory máme ve svých životech napodobovat! Jedním takovým zářivým a libě vonícím květem byl i sv. kníže Rostislav, jenž se stal iniciátorem a ochráncem cyrilometodějské misie, jejímž cílem bylo vyučít lid v pravé křesťanské víře v jeho rodném jazyce. Za toto své dílo byl sv. Rostislav na konci života týrán a za ně i zemřel. Obrátme proto nyní pozornost k této mnohými ještě ne zcela doceněné osobnosti našeho středověku.

Svatý Rostislav, kníže velkomoravský

(svátek 15. / 28. října)

Svatý Rostislav, osvícený kníže velkomoravský, byl panovníkem, který položil pevné základy našeho duchovního života a kulturní samostatnosti, základy, které přetrvaly přes těžké dějinné zkoušky až do dneška. Kdykoli proto obrátíme svůj duchovní zrak k počátkům křesťanství na našem území i u okolních slovanských národů, spatříme svatou a vznešenou osobnost tohoto velkomoravského knížete. Spolu s ním vždy vzpomínáme též velikánů pravoslavného ducha, dvojici soluňských bratrů Cyrila a Metoděje, kteří byli tímto prozíravým panovníkem povoláni k Bohem požehnané práci na Velké Moravě, v níž je kníže Rostislav plně podpořil: „Zemi Moravskou učinil jsi kvetoucí zahradou, v níž zaštěpena jest pravá Církev požehnanými zvěstovateli Božího slova, svatým apoštolům rovnými Cyrilem a Metodějem.“ Nepřízní doby byl bohužel tento křesťanský prostý a světle poznání osvícený moravský kníže nadlouho opomenout, ač všichni vladaři, kteří uvedli ke svým národům křesťanskou víru a kulturu, byli záhy zařazeni ke sboru Božích vyvolených, v nichž září svatost Krista Bohočlověka.

Když se svatý kníže Rostislav ujal někdy v roce 846 vlády po prvním velkomoravském knížeti Mojmirovi, byla země zahrnující moravské a slovenské kmeny slovanského lidu již sjednocena a na západě se otvírala kmenům českým, které se později staly její součástí. České knížectví navazovalo

na Velkou Moravu a přijímalo z ní křesťanství v jeho slovanské, cyrilometodějské podobě. Na severu a na východě se Morava, lemovaná širokými lesy a horstvy Jeseníků, Beskyd, Tater i Matry, stýkala s polskými a ruskými kmeny, na jihovýchodě s bulharským carstvím. Rovněž na tyto sousední slovanské kmeny myslel moravský kníže, když uva-

žoval o nejvhodnějším způsobu hlásání křesťanské víry, jež by se dostala nejprve na Moravu a pak i k nim, „aby všechny národy slovanské, vidouce“, jak bude na Moravě hlášáno slovo Boží v jazyce slovanském, „připodobnily se nám“. Rostislavova země byla do široka otevřena k jihu: odtud, přes někdejší Panonii, přicházeli na Velkou Moravu obětaví služebníci křesťanské víry, ale i učitelé – neboť mezi pšenicí rostl i koukol – kteří spíše mysleli na politické zisky pro své německé pány než na pokorné zvěstování čistého učení našeho Spasitele. Životopis sv. Metoděje svědčí o tom, že na Moravě ještě před příchodem svatých bratří Cyrila a Metoděje působili křesťanští „učitelé z Vlach, Řecka a z Německa“. Z rukou duchovních, kteří přišli z evropského jihu nebo východu, neboť k nim měl svým životem vskutku nejbližší, přijal svabu tajinu křtu i velkomoravský kníže Rostislav.

Jeho nebeským ochráncem se stal svatým křtem jeden ze sedmdesáti apoštolů a pomocník sv. Pavla, apoštol národů, svatý mučedník Krescens – slovansky Rastko. Tento svatý zvěstovatel pravdy Kristovy byl podle 2. epistoly Timoteovi (4,10) poslán sv. Pavlem do Galacie a později hlásal slovo Boží v Galii. Jméno Rostislav tedy znamená ten, kdo „rostí“, dává růst, rozmnožuje slávu Kristovu. Takový byl svým životem a skutky také moravský kníže sv. Rostislav.

Dokud do naší vlasti přinášeli svatou víru misionáři z Německa, zdráhal se ji Moravané přijímat s důvěrou, neboť se obávali, že s přijetím křesťanství by se stali poddanými svých sousedů. Ačkoliv se na hradištích buďovaly chrámy, zaznamenali kronikář k roku 852 o Moravě, že křesťanství je tam teprve v počátcích. Když se sv. Rostislav stal knížetem velkomoravským, toužil s ušlechtilostí své duše zabezpečit život svého lidu v míru a bezpečí. Rozpoznal však z Boží milosti velmi zřetelně, že nestačí stavět blaho lidu a upevňovat jeho státnost jen na politických výpočtech, na převaze vojenské moci a na pouhém hmotném bohatství, což jsou věci pomíjivé a vzbuzující závist sousedů. Rozhodl se proto hledat nejprve „království Božího a spravedlosti jeho“, neboť doufal, že vše ostatní mu bude přidáno (Mat. 6, 32-33).

Různí učitelé křesťanství, na něž obrátil kníže Rostislav svou pozornost, nemohli stačit na tak velkou úlohu, aby bylo všemu lidu zvěstováno o spasitelném díle Pána Ježíše Krista. Přitom i v jejich řadách byla patrna různost v učení a názorech, které vzbuzovaly nedorozumění posluchačů. Někteří se pak přidržovali jenom vnějších forem křesťanské víry bez hlubšího proniknutí k jejímu jádru. Bystrému

duchovnímu zraku knížete nemohlo uniknout ani to, že lidské srdce nemůže s láskou a trvale přilnout k živému Bohu a vystupovat k němu v čtnosti, bude-li slovo Boží hlášáno národu v cizí řeči, která je většinou nesrozumitelná a nemilá. Kníže Rostislav s obavou sledoval nebezpečí, jež v sobě cizí jazyk skrýval – nebezpečí, že bude slovanský národ zbaven svého národního povědomí a posléze ujařmen, jak se tomu dělo u západnějších sousedů Moravy. Současně si svatý kníže uvědomoval, že staré náboženství, spjaté u Slovanů s oslavováním a usmiřováním přírodních sil, je nedokonalé, a pouze připravuje k novému a plnému Božimu zjevení, a proto má být nahrazeno pomocí srozumitelného a přesvědčivého slova.

Když zbožný kníže Rostislav dospěl k těmto úvahám, začal se rozhlížet, ke komu by se mohl obrátit se svou touhou. Jelikož z pěti největších místních křesťanských správních center: Říma, Konstantinopole, Alexandrie, Antiochie a Jeruzaléma byl nejbližší Řím, obrátil se sv. Rostislav nejdříve tam. Římský papež však na jeho žádost neodpověděl a učitele neposlal. Domníval se snad, že Velká Morava bude stejně zahrnuta do německé církevní správy. Toho se však Moravané se svými knížaty obávali, neboť téměř každý rok právě ze západu postihovaly jejich kvetoucí země vojenské útoky, jichž se zúčastňovali i osoby církevní. „Zklamán odmítnutím své prosby u stolce římského, obrátil se, zbožný kníže, na Boží vybitnutí ke krajinám svatého Ondřeje, prvního Pánem povoláného apoštola, a v nich přijal jsi plnost víry apoštolské.“ Po poradě s ostatními velmoži se proto obrátil se svou prosbou ke stolci konstantinopolskému: „Z města Konstantinova, z něhož do všech končin země dobrý zákon vychází, jako z mateřského lůna horní síně jeruzalémské, povolal jsi, zbožný kníže, Duchem svatým obdařeného zvěstovatele pravdy Boží.“ Právě zde, v Konstantinopoli, sídlil právoplatný vnější ochránce všech křesťanů, v té době zbožný císař Michal III; právě odtud, jak napsal kníže Rostislav, „na všechny strany dobrý zákon vychází“: tj. tradiční a bedlivě zachovávaný původní církevní řád; tady žila Církev, která nikdy neodvozovala svoji autoritu od jednotlivých vysoce postavených hierarchů, ale zachovávajíc sborovost řešila důležité otázky na církevních sněmech, na nichž rozhodovali společně všichni biskupové; zde působila ve svých svatých Církve, která nebránila žádnému národu konat služby Boží v jeho mateřském jazyce a snažila se podporovat překládání Písem svatých do různých jazyků. Od této Církve – Církve pravoslavné (řec. ortodoxní), jež dostala svůj název v osmém století,

kdy zvítězila nad bludem ikonoborců – nehrozilo našim Velkomoravanům a ostatním slovanským kmenům, že budou svedeni na heretická sceti. Poslyšme, draží bratři, s jakou prosbou se sv. Rostislav obrátil do Konstantinopole, čili Cařihradu, jak se v našem prostředí říkalo císařskému sídelnímu městu: „*Náš lid se odřekl pohanství a drží se křesťanského zákona, ale nemáme takového učitele, který by nám pravou křesťanskou víru vyložil, aby též jiné kraje nás napodobily. Pošli nám tedy, pane, takového biskupa a učitele, neboť od vás se vždy dobrý zákon šíří do všech krajů.*“ Kniže nechtěl jakéhokoli

**Prvý mezi knížaty národa svého,
Bohem byv nabádán zatoužil jsi
zanechati sloužení modlám
a v pravé víře poznávati Boha
živého prozřetelně pečujícího
o lid svůj. K slavnosti víry
povolal jsi moudré učitele, kteří
nabídlí nám perlu nesmírné ceny
k životu věčnému.**

**Moravský kniže Rostislave,
požehnan jsi byl světcí
Cyrilem a Metodějem,
kteří velikou lásku projevili k lidu
slovanskému, naučivše jej pravé
bohoúctě. Na této skále víry
blahocnostným životem
ses ozdobil, a nyní v příbytcích
Otce nebeského pros za nás,
aby spasil duše naše.
(tropar sv. Rostislavovi, hlas 6.)**

učitele a jakoukoli víru, neboť věděl, že se víra mezi křesťany bohužel vykládá různě. Toužil po víře pravé a spolehlivé, po víře pravoslavné. Rostislav v duchu ve svých bohumilých plánech chtěl osvětit nejen svůj národ, ale také všechny ostatní slovanské národy, které si přály duchovního pokrmu pravé víry a srozumitelné bohoslužby. I císař, jemuž byla prosba adresována, i svatý patriarcha Fótios, který podporoval zvěstování Evangelia a vzdělání, uvítali Rostislavovu prosbu jako projev Boží péče o blaho slovanského lidu a poslali do krajin velkomoravských dva zářné sloupy pravoslavi, v Bohu moudré bratry Cyrila (Konstantina) a Metoděje. Císař jim dal do rukou pozdravný dopis knížeti Rostislavovi, ve kterém mimo jiné napsal: „*Přijmi dar*

větší a dražší nad všechno zlato a stříbro...“ maje na mysli svaté bratry, a pokračoval: „*Nezamítej spásu celku, nýbrž povzbuď všechny, aby nelenili, nýbrž aby nastoupili cestu pravdy, abys také ty, když je přivedeš k poznání Boha, přijal za to odměnu jak v tomto věku, tak i v budoucím...*“

Sv. Rostislav umožnil sv. Cyrilu a Metodějovi i jejich pomocníkům, aby nerušeně překládali Písmo svaté a bohoslužebné knihy pravoslavného obrádu z řečtiny do staroslověnštiny, a sledoval s péčí studijní úspěchy Moravanů, kteří byli věrozvěstům svěření do učení. Křesťanská víra se proto tehdy rychle šířila mezi vším lidem a působila na všechny blahodárně. I národ, o jehož spásu kniže též dbal, rostl v sebeuvědomění jako národ rovný mezi rovnými a svobodný ve svém bytí. S úspěchy Byzantinců na Velké Moravě však nebyli spokojeni cizí latínští duchovní, kteří zde sledovali nepravé cíle. Nechtěli se totiž smířit s tím, že vznikem samostatné literární kultury byly pokládány též první základy samostatné místní církve, kde bohoslužebný slovanský jazyk již stačil zdomácnět. Kniže Rostislav soudil správně, že jeho slovanský lid, jehož samostatnost bránil a o jehož církevní nezávislost usiloval, může být uchráněn, jen když bude svým vlastním mateřským jazykem ve víře osvěcován a vzděláván. Svatému Rostislavovi bylo souzeno, aby vstoupil svým osvěceným rozhodnutím do dějin všech Slovanů jako svého času velký císař Konstantin. Svatý kniže podepřel sv. Cyrila a Metoděje, když vyvraceli pověry a pohanské zvyky, které západní misionáři ponechávali mezi věřícím lidem.

Rostislavova myšlenka uváděná do života na Velké Moravě si našla v 9. století stoupence: vedle panonsko-blatenského knížete Kocela i v bulharském panovníkovi, svatém carovi Michalovi-Borisovi, který ochotně přijal žáky sv. Cyrila a Metoděje vyhnané Svatoplukem a Vichingem z Moravy. Avšak toho se již svatý kniže Rostislav v pozemském životě nedomáhal. Když sv. Cyril a Metoděj odcházeli z Moravy, aby putovali přes Benátky do Cařihradu a na papežovo pozvání navštívili cestu Řím, netušili, že se již se svatým knížetem nesečkají. Sv. Rostislavovi totiž vstoupil na cestu, o níž sv. apoštol Pavel pravil, že ti, kteří chtějí zbožně žít, na ní „protivenství mají budou“ (2 Tim. 3, 12). Když v roce 869 zemřel v Římě sv. Cyril, a jeho bratr Metoděj se vracel na Moravu, aby dokončil oběma bratry započaté dílo, začalo se Pavlovo prorocství naplňovat jak na knížeti, tak na sv. Metodějovi. Sv. Metoděj se však po třech letech velkého utrpení a žalářování nakonec vrátil na Moravu, zatímco kniže Rostislav strašné strádání nepřežil. Oba byli zrazeni Svatoplu-

kem vládnoucím v Nitře, který toužil po vládě nad celým územím. Svatopluk se ke svému strýci Rostislavovi zachoval lživě. Jak svědčí latinsky píšící kronikář Kristián, nejprve se jej pokusil otrávit. Svatému a bohabojnému Rostislavovi však jed neublížil. Poté byl kníže Rostislav Svatoplukem, o jehož pro radnosti věděl, vlákán do nastražené léčky. Spoutaného knížete pak Svatopluk vydal Němcům. Rostislav byl odvečen do bavorského Řezna, kam na podzim roku 870 přišel i král Ludvík, aby osobně moravského knížete soudil. Sv. Rostislava odsoudili k trestu smrti. Z královny milosti nebyl však ihned zabít, nýbrž nejprve mu byly vypáleny oči a poté byl ponechán v mukách ve vězení. Bohabojný kníže Rostislav zemřel za svůj lid a pravdu Kristovu jako mučedník neznámo kde, snad ještě roku 870, zajisté po velkém strádání.

Nespravedlivě odsouzený velkomoravský kníže v celém svém životě statečně bránil svou zemi a její lid před úklady nepřátel a o cizí území neusiloval. To, co se dělo po smrti sv. Rostislava a později též sv. Metoděje, víme dobře ze životů sv. Cyrila a Metoděje a z dalších historických pramenů, takže není třeba se zmiňovat o tom, jaký osud stihl věrně vyznavače svatého pravoslavlí na našem území. Ač se tyto nepřátelé snažili zničit svaté Rostislavovo dílo, Bůh to nedovolil. Podivuhodně zasáhla Boží prozřetelnost, aby byla v některých zemích zachráněna pravá víra a mohli dál působit její věrní hlasatelé. Je Božím zázrakem, že dílo Rostislavovo všechny tyto zkoušky a pohromy přežilo. Přeneseno cyrilometodějskými žáky k jižním Slovanům a potom na rozlehlé prostory slovanských kmenů východních, stalo se setbou svatého pravoslavlí k věčným plodům Božího

království. V našich zemích se toto dědictví udrželo ještě dvě století v přemyslovském českém státě, a až i odtud bylo posléze vyháněno, žilo svým duchem pravdy, která vždy, když je to možné, znovu rozkvétá ve svobodě a duchovní pravdivosti. Zvolíme proto nyní, drazí bratři, spolu s anděly v nebesích: „*Mnohotpící přesešavný vyznavači, v národě svém rozséváči svatého pravoslavlí, pros Krista Boha, aby žehnal zemi moravské, české i slovenské, abychom žili ve zbožnosti a spaseny byly duše naše.*“ Amen a sláva Bohu!

Posvátný synod biskupů Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku na svém zasedání dne 19. července 1994 rozhodl na základě doporučení VIII. místního sněmu naší církve a na základě výsledků, k nimž dospěla řádným místním sněmem jmenovační kanonizační komise, aby byl slavnostním liturgickým aktem **svatořečen velkomoravský kníže ROSTISLAV**, kníže zbožný, panovník poživající v našich národech a ve všem Slovanstvu vždy jen dobré paměti. Posvátný synod biskupů rozhodl, aby se svatořečení konalo dne 29. října 1994 za účasti Jeho Blaženosti, pravoslavného arcibiskupa pražského a metropolitě českých zemí a Slovenska ThDr. Doroteje a zahraničních i místních pravoslavných biskupů v katedrálním chrámu sv. Alexandra v městě Prešově a následně v neděli 30. října 1994 v katedrálním chrámu sv. Václava v městě Brně. Bylo též ustanoveno, aby se dnem svátku svatého zbožného knížete Rostislava Velkomoravského stal 28. říjen.

podle života svatého knížete
velkomoravského Rostislava
a dalších pramenů zpracoval Michal Dvořáček

Celým srdcem svým i duší Boha sis zamiloval a s národem svým snažil ses sloužiti mu ve ctnosti a pravdě celým svým životem v duchovním zápase. Hle, pozval jsi moudré učitele, z Konstantinova města – Bohem chráněného Cařihradu, kteří lid tvůj zákonu Božímu a svatým Písmům naučili s pomocí Boží. Z řeckých knih do jazyka slovanského, písmena mu objevivše, horlivě překládali. V nich pak i my vzděláni jsouce Bohu díky vzdáváme, že nezůstali jsme v nevědomosti, ale naučení, co je vůle Boží, jak spasiti duše své a získati nekonečný život v nebesích na přímluvy tvé, kníže Rostislave, jehož světlou památku v Kristově Církvi oslavujeme.

(Kondak hl. 4)

Výklad Božské liturgie (2. část)

Liturgika

Svatá Kristova Církev již v samém počátku své pozemské existence rozlišovala mezi učením (řec. dogma) a hlásáním (řec. kérygma). První přitom náleželo pouze k vnitřnímu, skrytému životu Církve. Nepokřtění se nemohli účastnit svatých Tajín (svátostného života Církve), a nebyli tedy ani seznamováni s tajemstvím víry. Oproti tomu kérygma bylo dostupné všem. Než byl katechumen pokřtěn, musel projít dvěma stupni přípravy. Nejprve pouze navštěvoval chrám a účastnil se první části bohoslužby – liturgie katechumenů, která měla spíše funkci didaktickou. V této části se četlo a vykládalo Sv. Písmo. Na samém konci byly zařazeny modlitby za katechumeny a po nich museli všichni katechumeni na znamení opustit chrám. Dodnes nám to připomínají slova diákona: „Katechumeni, vyjděte ven (3x).“ Po odchodu všech katechumenů se zavíraly chrámové dveře, aby již nikdo nemohl vstoupit mezi tak zvané „věrné“, kteří zůstali uvnitř. Modlitby za katechumeny končí slovy „dveře, dveře“, na tato slova byly dveře definitivně zavřeny. Katechumeni prvního stupně byli již nazýváni křesťany, nebyli však ještě plnými členy církevního společenství. Na tomto stupni, který mohl trvat i několik let, byly zkoumány jejich pohnutky a musel za ně ručit důvěryhodný věřící. Po setrvání na tomto stupni byla prověřena jejich víra. Byli-li shledáni dostatečně připraveni, přistupovali bezprostředně poté ke křtu. Po dobu Velikého postu se intenzivně připravovali postem, modlitbou a byli vyučováni ve vyznání víry, které jim bylo vykládáno (vzpomeňme krásné „Katecheze sv. Cyrila Jeruzalémského“). Po vyzkoušení byli ti, kteří prošli, v předvečer svátku Vzkříšení pokřtěni.

2. ČÁST BOŽSKÉ LITURGIE: LITURGIE KATECHUMENŮ

Novodobí liturgisté nazývají liturgii katechumenů též *liturgií slova* (anebo homileticko-didaktickou liturgií). Toto pojmenování velmi jasně a konkrétně odráží její obsah a charakter, neboť prvenství v ní patří Božímu slovu a ne přinášení obětí. Zde se čte Sv. Písmo a současně se i objasňuje, čímž je sledován konkrétní cíl – poučit a osvětit posluchače světlem blahé Boží zvěsti. Liturgie katechumenů nevychází ve své struktuře a stavbě bezprostředně ze sv. Eucharistie, ale vznikla až v době apoštolské, a na její obsah a vnitřní stavbu měla velký vliv židovská synagogální bohoslužba. Hlavním cílem liturgie katechumenů je dnes příprava kněze a věřících k eucharistické (nekrvavé) oběti a účast na ní skrze sv. Přijímání.

Velká ektenie

Prvním obřadem liturgie katechumenů je okouřování celého chrámu. Diákon, jenž při bohoslužbě představuje zástupce andělského řádu, nejprve přijímá

od kněze (případně od biskupa) požehnání, vychází zoltáře severními dveřmi na ambon (vývýšené místo před ikonostasem), postaví se naproti Královským dveřím a hlasitě zvolá: „Požehnej, vладыko!“, tj. požehnej počátek služby a všechny zde shromážděné věřící, aby mohli všichni jednomyslně v modlitbě oslavovat Boha. Kněz pak ve svém prvním zvolání (csl. vozhlase) přináší chválu Sv. Trojici: „*Blahoslaveno budiž království Otce i Syna i Sv. Ducha, nyní i vždycky až na věky věkův.*“ Zpěváci spolu s věřícími odpovídají sborovým „*Amen*“, čímž projevují své vroucí přání, aby se tak stalo.

Instantně poté začne diákon pronášet tzv. **velkou ektenii**, v níž mají své místo různé potřeby věřícího křesťana a současně naše prosby k Pánu. Kněz se mezitím potichu modlí voltáři, aby Hospodin shlédl na tento chrám a všechny, kteří se v něm modlí, a splnil jejich přání. Velká ektenie začíná výzvou, abychom se modlili v pokoji: „*V pokoji k Hospodinu modleme se!*“, tj. usmíření se sebou a se všemi. Podle slov Spasitele Ježíše Krista ne-

můžeme přinášet Bohu dary v podobě našich modliteb, když „*máme cokoliv proti bližnímu*“ (Mat. 5, 23-24). Postupně jsou pronášeny jednotlivé ektenijní prosby, na něž věřící lid svomě odpovídá hlasitým „*Amen*“ (staň se): „*Za pokoj shůry a spásu duší našich k Hospodinu modleme se..., za mír celého světa, za blaho církvi Božích a za sjednocení všech..., za svatý chrám tento a za vcházející v něj..., za vладыku našeho, za důstojné kněžstvo, diakonstvo v Kristu, za veškeré duchovenstvo a lid..., za vlast naši a její věřící..., za město toto, za všechny města i za ty, kteří podle víry v nich žijí..., za příznivé počasí, za hojnost plodů zemských..., za cestující, nemocné, trpící...*“ Poslední zvolání této první velké ektenie obrací náš duchovní zrak k Přesvaté Bohorodici, spolu s níž a se všemi svatými „*sami sebe i druh druhá i veškeren život náš*“ Kristu Bohu poručíme.

I. antifona: 102. žalm

Po skončení velké ektenie se zpívá 102. žalm: „*Dobrořeč, duše má, Hospodinu...*“ V tomto žalmu jsou opěvovány dobrotivé Boží skutky, jež se projevují v celém stvoření. Duše křesťana je zde vyzývána, aby dobrořečila Hospodinu, neboť on ji „*odpouští všechny nepravosti a uzdravuje všechny neduhy...*“ Tuto první antifonu zpívá společně všichni lidé a po jejím skončení vychází před Královské dveře diakon, který se pokloní, přežehná se znamením kříže a přednese krátkou ektenii, zakončenou modlitebním zvoláním: „*Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslavenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie...*“ Právě ji, Bohorodici, spolu se všemi svatými, poručíme sami sebe i všechny naše druhy.

II. antifona: Jednorozený Synu

Mezi první a druhou antifonou se kněz v oltáři modlí nádhernou modlitbou k Hospodinu, aby „*spasil lid svůj, požehnal dědčtví svému, zachoval plnost Cirkve své, posvětil ty, kdo milují krásu domu jeho, oslavil je božskou svou silou a neopouštěl nás*“, kteří v něho doufáme. Po jeho slovech následuje zpěv 2. antifony, jejíž název je „*Jednorozený Synu*“. V této písni je vyloženo pravoslavné učení o druhé Osobě Sv. Trojice – Ježíši Kristu. Jednorozený Syn Boží, Ježíš Kristus, Pán nad životem i smrtí, ráčil ve své blahé vůli pro naše spasení přijmout lidské tělo od svaté Boží Matky a vždycky Panny Marie a stal se bez proměny člověkem, byl za nás ukřižován a smrtí smrti potřel. Jednorozený Syn je jeden jsoucí ze Sv. Troji-

ce, s Otcem i Sv. Duchem spolumslavený a my jej tímto žádáme, aby nás spasil.

III. antifona: Blahoslavenství

I mezi druhou a třetí antifonu se vkládá krátká ektenie, po níž se již zpívá tzv. **Devatero Blahoslavenství**, které má svůj předobraz v Kristově kázání na hoře (viz Mat. 5. kap.). Věřící v nich prosí Pána, aby se rozpomenul na svůj lid a opakuje Kristova slova, podle nichž jsou blahoslavení „*chudí duchem, lkající, tiši, lačníci a žízňící po spravedlnosti, milosrdní, čistí srdcem, pokojní a pronásledovaní za Kristovu osobu*“, neboť ti všichni přijmou za svou oběť rajskou odměnu: život v blízkosti Krista.

Malý vchod s Evangeliem

Na konci Blahoslavenství se otevírají Královské dveře, aby mohl být uskutečněn východ duchovních z oltáře. Kněz bere ze sv. prestolu sv. Evangelium, předává je diakonovi a vychází za ním severními dveřmi na ambon následován hypodiakony. Tento východ duchovních se sv. Evangelium se nazývá **malý vchod**, na rozdíl od velkého vchodu, jenž následuje o něco později. Malý vchod je nejen symbolickou připomínkou toho, jak Pán vyšel k veřejné kazatelské činnosti, ale je stejně jako vše při sv. liturgii současně autentickým a reálným prožitkem tohoto veřejného vystoupení Pána Ježíše Krista na scénu boholidského dramatu, jež vyvrcholil na Golgotě zápasem o záchranu lidské duše od věčného zahynutí. Diakon, vždy hoto-
vý sloužící jako šestikřídlý serafin, zvolá mocným hlasem: „*Velemoudrost, povznesme se!*“ a poté vchází do oltáře a pokládá sv. Evangelium zpět na prestol. Tato jeho výzva (Velemoudrost...) má všechny přítomné věřící poučit, aby stáli „*přímě*“, prosti ode všech porývů mysli, a byli vnímaví, soustředění ve svých myšlenkách k slyšenému slovu. Vidouce sv. Evangelium, jako bychom viděli samotného Pána, jenž přichází, aby zvěstoval světlu blahou zvěstí, věřící opět společně zpívají: „*Pojďte, pokloříme se a padneme před Kristem, Synu Boží, jenž jsi vstal z mrtvých, spasiš nás, zpívající tobě: Alleluja.*“ Následuje nedělní tropar anebo tropar svátku nebo svatého, jehož památku slavíme. Kněz se mezitím modlí tichou modlitbou k nebeskému Otci, aby nás učinil hodnými správně mu zde na zemi sloužit. Tato modlitba je zakončena slovy: „*Neboť svatý jsi, Bože náš, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky...*“

Čtení Apoštola a sv. Evangelia

V postupu liturgie katechumenů se nyní dostáváme k místu, kdy se čte z Apoštola a z Evangelia. Předtím je však ještě zpívána (třikrát) tzv. **Trojsvaté píseň**: „Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný, smiluj se nad námi.“ Na svátek Kristova narození, Křest Páně v Jordáně, na Paschu (po celý Světý týden) a na den Sv. Trojice (rovněž v Lazarovu a Velkou sobotu) se místo Trojsvaté písně zpívá: „Kteřížkoli v Krista pokřtěni jste, Krista oblékli jste, Alleluja“, neboť v dávných dobách přistupovali katechumeni na tyto svátky ke svatě tajně Křtu. Další výjimkou je svátek Pozdvižení sv. Kříže (14. září) a též 3. neděle Velkého postu, kdy uctíváme a klaníme se životodárnému dřevu Kříže. V tyto dny se zpívá: „Kříži tvému klaníme se, Pane, a svatě vzkříšení tvé oslavujeme.“

Po Trojsvaté písni zaznívají v chrámu zvukná slova diakonova, jimiž opět nabádá své spolubratry v Kristu, aby byli vnímaví a věnovali pozornost následujícímu čtení: „Pokoř všem, velemoudrost.“ Ihned nato se zpívá krátký verš, tzv. prokimen, v jehož průběhu kněz (diakon) okužuje kadidlem oltář, ikony (svatých) a nakonec i všechny věřící, nepouštěje přitom ambon. Často ještě během okouřování, po posledních verších prokimenů, naznačí kněz čteci, aby přečetl daný úryvek z knihy Apoštola, jež obsahuje Skutky apoštolů, všechny listy sv. apoštola Pavla a další posláni sv. apoštolů Jakuba, Petra, Judy a Jana. Po jejich přečtení se ještě třikrát zpívá Alleluja, a to střídavě s krátkými úryvky většinou starozákonního textu. Nyní nastává čas ke čtení sv. Evangelia, k jehož slyšení se sami věřící připravují radostným zpěvem: „Sláva tobě, Pane, sláva tobě“, neboť pro věřícího křesťana nemůže být, ba ani není, dojemnějšího a radostnějšího zážitku než čtení blahé zvěsti o životě a zázracích našeho Pána Ježíše Krista.

Vroucí ektenie

Bezprostředně po čtení sv. Evangelia přichází na řadu kázání a po něm tzv. **vroucí ektenie**, jež začíná slovy: „*Rceme všichni z celé duše a z celé mysli své, rceme!*“ Ústy diakona k nám promlouvá sám Hospodin a ukazuje nám, jakým způsobem se k němu máme obracet, neboť on, jako jediný dokonale znalce lidských srdcí a myslí, může naše

vroucí prosby vyslyšet a splnit. Věřící proto nyní v odpovědi na výzvy diakona prosí Hospodina, aby je vyslyšel a smiloval se nad nimi: „*Smiluj se nad námi, Pane, podle velikého milosrdenství svého, prosíme tebe, vyslyš nás a smiluj se!*“ V podobně zkroušeném duchu zní i všechny následující prosby za všechny živé: nejdříve za biskupy, za služebníky ve vojsku, ve správě státní, za duchovní osoby, mnichy a všechny bratry a sestry v Kristu... Kněz zde může též vzpomenout i ty, kteří v tento den cestují, jsou nemocní anebo prosí o zvláštní Boží péči a ochranu: „*Shlédni, Vláde, milostivým okem svým na služebníky své (jména) a vyslyš prosby naše, přednášené s vírou, neboť sám jsi řekl: „Očkolí žádající prosíte, věřte, že přijmete a budete mít;“ a opět: „Proste a bude Vám dáno;“ pročez i my, ač nehodní, doufajíc v milosrdenost tvou, prosíme: shlédni dobrotvě na služebníky své (jména) a splň dobrá jejich přání, zachovej je v pokoji a klidu, ve zdraví a dlouhém životě po všechny dny života jejich...“*

Ektenie za zesnulé

Po vroucí ektenii následuje zcela zvláštní druh modlitby, a to tak zvaná **ektenie za zesnulé**, ve které se modlíme za všechny naše zesnulé příbuzné podle těla i ve víře, prosíme Krista, nesmrtelného Krále a našeho Boha, aby jim odpustil všechna provinění vědomá i nevědomá a umístil jejich duše tam, kde spravedliví odpočívají.

Ektenie za katechumeny

Po celé řadě liturgických ektenii přichází nyní okamžik, který je pro tuto část sv. liturgie okamžikem asi nejvýznamnějším, řekli bychom ústředním. Nadešel totiž čas k pronesení **ektenie za katechumeny**, ve které kněz a všichni věřící lid žádají Pána, aby se smiloval nad těmi, kteří jsou v chrámu či mimo něj ve stavu katechumenů a připravují se ke sv. Křtu. Prosíme v ní vroucně Pána, aby katechumeny „*naučil slovům pravdy, zjevil jim evangelium spravedlnosti a sjednotil je se svatou obecnou a apoštolskou Církví*“. Na samý závěr vyzývá kněz katechumeny, aby sklonili své hlavy před Hospodinem. Během této modlitby rozevřel kněz antimins, ležící na svatém prestolu, ve kterém jsou na památku prvokřesťanských bohoslužeb nad hroby mučedníků uloženy ostatky některých

svatých, a tiše pronáší slova modlitby za katechumeny: „...uznej je hodnými koupele znovuzrození, odpustění hříchů a roucha neporušitelnosti, ku poznání tebe, pravého Boha našeho.“ Na závěr pak hlasitě dodává: „Aby i oni s námi velebili nejsvětější a velikolepé jméno tvé, Otče i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky až na věky věkův.“

Po pronesení tohoto slavoslóví ke Svaté Trojici vyzývá nakonec kněz všechny přítomné katechumeny, aby vyšli z chrámu ven: „*Katechumeni, vyjděte ven! Nikdo z katechumenů neostaň zde! Věrní, opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.*“ Katechumeni existují v širším slova smyslu i dnes: jsou jimi všichni, kteří se připravují ke svatému křtu. Ti všichni mají potřebu Božího milosrdenství, za jehož seslání se my ostatní máme spolu s nimi modlit.

Jsou-li pronášeny výzvy katechumenům k opuštění chrámu, máme opět zbystřit pozornost

i my, kteří jsme již byli pokřtěni. Často se totiž dopouštíme různých hříchů a nekajicně zůstáváme v chrámu, necítíme ve svém srdci posvátnou bázeň před tajnodějnými událostmi, jež se před našimi očima odehrávají, ba dokonce zůstáváme v chrámu i tehdy, když cítíme v srdci nenávisť a zavístit vůči svým bližním. Slyšíme-li proto hrozná slova: „*Katechumeni, vyjděte ven!*“, měli bychom se ponorit do svého nitra, prozkoumat důkladně své svědomí a odpustit svým nepřátelům, abychom se mohli stát lepšími křesťany a připodobnit se všem svatým, od věků Kristu se zalíbivším, kteří nyní stojí spolu s Přesvatou Bohorodicí před trůnem nebeského Krále a přinášejí Bohu za celý svět své mocné přímlyvy.

Slovy: „*všichni věrní opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se*“ začíná **Liturgie věrných**.

sestavil Michal Dvořáček

„Je vhodné, aby sv. liturgie začínala oslavou a hned poté byly Bohu předkládány různé prosby. Oslavné zvolání na počátku liturgie je výrazem naší vděčnosti vůči Bohu. Kdo Boha o cokoliv prosí, vždy nejprve hledá sebe samého, kdo však Bohu děkuje a oslavuje ho, hledá v první řadě Boží slávu. (...) Ten, kdo přistupuje k Bohu, je povinen si nejdříve uvědomit Boží vznešenost a slávu. Tehdy se v jeho duši zrodí obdiv a z obdivu oslava Boha. (...) Jen po projevech vděčnosti je možné se před Bohem zmínit o našich potřebách...“

sv. Nikolaos Kabasilas o počátku liturgie katechumenů

Bojte se pochvaly od lidí, zejména tehdy, když vás chválí nezaslouženě. Raději mlčte a neodpovídejte v tu chvíli, jen si ve svém nitru uvědomte, že vás druzí chválí více, než sami zasloužíte. Začnete-li však tomu, jenž vás chválí, protiřečit, přichází pokrytectví. Vždyt drobný pocit spokojenosti za pochvalu cítí každý! Všichni se ale nacházíme v „prelesti“ (kdy hrozí, že se necháme obelstít nějakou nepravdivou myšlenkou, slovem...), tj. že sami sebe hodnotíme vysoko, jsme hrdí, hřešíme ctižádostí, a proto musíme prosit Hospodina každý den: „Hospodine, sešli mně svou milost, zbav mne od prelesti, od domýšlivosti, prosvěť mne světlem své blahodati.“

(*schiiigumen Sáva*)

Jedním z projevů Božího zjevení je zjevení Božího jména. Člověk, který Boží jméno zná, přistupuje k Bohu jako k osobě, nikoli k nějaké neosobní síle.

Svět Starého zákona

Nám, křesťanům, bylo dáno jméno nad každé jiné jméno, jméno Božího Syna, Ježíše Krista. Při četbě Starého Zákona však poznáváme, že i lid Boží v době před Kristem – Židé – znal a používal nejen mnohá označení pro Boha, ale i Jeho vlastní, podstatné jméno. Jelikož však známe Starý Zákon především z překladů, jsou nám často některé skutečnosti, vlastní hebrejskému způsobu myšlení a mluvení, poněkud utajeny. Povězme si nyní o nich.

Boží jména ve Starém Zákoně

Pro starověkého člověka nebylo jméno jen konvenčním označením, ale označovalo místo každé bytosti ve vesmíru. Proto také čteme v prvních kapitolách Písma Svatého, že Bůh dovršuje své stvořitelské dílo tím, že dává jméno každému stvoření: dni, noci, nebi, moři (Gen. 1, 3-10), ale i každé hvězdě (Iz. 40, 26), a potom pověřuje prvního člověka – Adama, aby pojmenoval všechna zvířata (Gen. 2,20).

Jména božstev byla důležitá ve všech kulturách. Babylóňané měli až padesát různých jmen, kterými označovali vítězství Mardúka, jejich nejvyššího boha stvořitele. Kananecji drželi jména svých božstev v tajnosti a používali jen všeobecné označení „*baal*“ („pán“ toho kterého místa).

Bůh Izraele si dává jméno sám. Mojžíšovi se Bůh nejprve představuje jen jako Bůh předků: „Bůh Abrahámův, Izákův a Jákobův“. Jákob se při zápase s andělem vyptává na jeho jméno, ale dostane se mu odmítnutí (Gen. 32,30). V období patriarchů je takové označování přívlastky běžné, podobně získává Bůh Izraele následující jména: „Šaddaj – mocný“, „Hrůza Izákova“ nebo „Síla Jákobova“. Na hoře Choréb zjevil Bůh Mojžíšovi své pravé vlastní jméno. Formulace, která je při tomto vyprávění použita, se jeví podobně jako odmítnutí, kterého se dostalo Jákobovi při nočním zápase s andělem: „Já jsem, který jsem“; „Já jsem to, co jsem“ (Ex. 3,13-16; 6,3). Posvátné texty však daly tomuto výrazu kladný smysl a ze souvislosti celého vyprávění vyplývá, že zjevené jméno má být zmocněním Mojžíšova poslání: „*Já jsem* mě k vám posílá“, řekne Mojžíš, a lid se vydá k hoře, aby se klaněl tomu, „*který je*“. V každém případě znamená toto jméno Boha, přítomného uprostřed svého lidu: on je Hospodin.

Označení Boha se ve Starém Zákoně vyskytuje mnoho. Nejužívanějších jmen je sedm. Těchto „sedm svatých jmen“ Starého Zákona lze rozdělit do tří skupin, z nichž první vyjadřuje poměr Boha ke světu a člověku (**El** – mocný, silný; **Elohím** – ten, jenž má plnost moci; **Adonaj** – pán, vládce, soudce). Druhá skupina označuje spíše vnitřní dokonalosti Boha (**Šaddaj** – mocný; **Eljon** – nejvyšší; **Kadoš** – svatý). Třetí skupinu tvoří vlastní a podstatné jméno Boží.

Vlastní jméno pravého Boha je יהוה (JHWH). Mluvnicky je odvozeno od slovesa [háwá] – být a znamenat: je.

Toto jméno bylo a je pro Židy svaté. K možnému zneužití tohoto jména se vztahuje zákaz druhého z Deseti Božích přikázání. Mohl je vyslovit pouze velekněz a to pouze jednou v roce, na největší svátek biblických dob – Jom Kippur – Den smíření, ve velesvatyni jeruzalémského chrámu. Protože svitky Tóry (5 knih Mojžíšových) neobsahují značky pro samohlásky, došlo po zničení Jeruzalémského chrámu v roce 70 po Kristu velmi záhy k zapomenutí správné výslovnosti tohoto jména. Při čtení Písma se nahrazuje slovem Adonaj, v modlitbách podle rabínské tradice pak výrazem **Ha šém** – To jméno. *(Když Židé v 8. století po Kristu opatřovali biblický text pomocnými znaménky samohlásek, opatřili Boží jméno יהוה (JHWH) samohláskami právě tohoto Božího pojmenování Adonaj, čili a - o - a, aby čtenatel věděl, že místo nevyslovitelného Božího jména יהוה (JHWH) má číst Adonaj. Tento zvyk přešel i do tištěných hebrejských Biblí. Neznalostí těchto skutečností a nesprávným čtením Božího jména יהוה (JHWH) spolu se samohláskami slova Adonaj vznikl nikdy neexistující a nesprávný tvar "Jahova", resp. "Jehova", na kterém současná sekta "Svědků Jehovových" lpí jako na jediném pravém Božím jméně. Jiný užívaný tvar "Jahve" (Jahweh) je nejpravděpodobnější rekonstrukcí na základě hebrejských jmen; např. Jeremiáš – v originále Jirmejáhu – znamená "Bůh vyvyšší").*

Septuaginta překládá tvar **Ehje** – jsem, kterým se Bůh sám označuje v knize Východ (Ex. 3,14), výrazem **ὁ ὢν** (ho ón – jsoucí), zatímco tvar יהוה (JHWH) opisuje zpravidla výrazem Κύριος (kýrios – Pán), který byl v helenistické době běžným označením Boha. Další překlady pak na tuto praxi navazují – v češtině se nejčastěji pro překlad, nebo lépe přepis jména יהוה (JHWH), používá krásného, ze staroslověnštiny převzatého výrazu Hospodin.

Bůh zjevuje své jméno proto, aby ho člověk mohl vzývat, a aby se mu klaněl pod skutečným, pravým jménem. Nový Zákon přejímá starozákonní označení Boha v Septuagintě – Κύριος. Do centra křesťanského náboženství staví označení „Otec“, které se ve Starém Zákoně vyskytuje pouze ojedinele. O tom si však řekneme něco více až v příštím čísle.

připravil Vladimír Štěpánek

Bože pokoje, Otče milosrdenství, poslal jsi nám anděla veliké své rady a on mír nám uděluje, proto jsouce k světlu bohopoznání přivedeni časně z jitra oslavujeme tebe, Lidumile.

Přichází vtělivší se Kristus Bůh náš, jenž se předvěčně narodil z Otce, ten, jenž jest vládcem přecistých mocností, leží v jeslích a do plenek jest zavinut ten, jenž rozvazuje spleťtá pouta hříchů.

(Předzpěvy kánonu hlasu 1.)

Malý průvodce Svatou Zemí

Náš palestinský korespondent a přítel Basheer, jenž žije spolu s dalšími asi osmi tisíci pravoslavnými Araby v městečku Beit Jala, jen několik málo kilometrů od Betléma, pro nás tentokrát připravil i navzdory obtížným životním podmínkám ve Svaté Zemi krátký pohled do každodenního duchovního zápasu svých nejbližších spoluobčanů, shromážděných kolem duchovního otce Georgia. V daleké Judské poušti se nachází nesmírně živá pravoslavná farnost, kde se věřící intenzivně účastní bohoslužeb v beitjalských chrámech a scházejí se společně v Pravoslavném centru pro děti a mládež, o kterém bude ještě řeč. Náš milý bratr v Kristu Basheer si ve svém dopise povzdychl nad tím, že v posledních, obzvláště nesnadných měsících postupně vyprchává ze tváří jeho spoluobčanů entusiasmus a naděje na mír v této oblasti. „Lidé jsou unaveni,“ vysvětluje Basheer, „unaveni ze všudypřítomné války a napětí, trápí je nedostatek pracovních míst a finančních prostředků. Jsou zkrátka frustrováni. Mnoho z nich nás nyní opouští a odchází do zahraničí. Víra v našeho Trojjediného Boha je však tím, co udržuje naši víru, víru v to, že jedině Pán může ochránit svou Církev.“ Nakonec mne Basheer ještě požádal, abych vyřídil všem brněnským věřícím přání všeho dobrého a popřál jim, „aby Bůh, který učinil pravoslavné Araby v Palestině, podobně jako i nás v naší vlasti, svými živými svědky, nás ochránil ode všeho zlého a sjednotil nás se svými svatými v nebeském království. Nejvíce ze všeho nás však zajímala sama přítomnost pravoslavných Arabů ve Svaté Zemi a jejich historické kořeny...“

Zastavení čtvrté: Beit Jala, město s největším osídlením křesťanů ve Svaté Zemi

Jak nám prozrazují Skutky apoštolské, Arabové byli mezi prvními lidmi, kteří přijali křesťanství a kteří šířili Evangelium z Jeruzaléma do celého světa. Ve 4. století byli už všichni Palestinci křesťany a Palestina se stala ohniskem rozvoje mnišství, zejména v Lavře sv. Sávy Osvíceného a jejím bezprostředním okolí na východ od Betléma.

Když se v 7. stol. Palestina (spolu se zbytkem Blízkého Východu) dostala pod islámskou nadvládu, tamní křesťanství bylo v rozkvětu. Brzy poté však začali křesťané, kteří si svou víru zachovali, trpět diskriminací a útlak. Mnozí z nich tehdy přijali islám a jiní opustili svá města, aby žili na teritoriu Byzantské říše.

Po křížáckých výpravách se zášť mezi křesťany a muslimy ve Svaté Zemi ještě prohloubila. Útlak vedl křesťany k tomu, že opět ve velkém počtu opouštěli svá města, kde předtím žili spolu s muslimy, a místo toho se soustřeďovali do svých vlastních oblastí a budovali svá samostatná křesťanská sídla. Ve 13. stol. během této transformace založili křesťané, kteří pchali ze všech částí Palestiny, na vyvýšeném místě základy města Beit Jaly. Město bylo situováno na vysoké a izolované

hoře, a jeho obyvatelé se tak těšili relativnímu bezpečí. Díky tomu se s nově přichozími obyvateli neustále rozrůstalo.

Za osmanských dob bylo zakázáno budovat chrámy či jinak dávat najevo křesťanskou víru, proto se tehdy křesťané modlili v soukromých domech. Do 18. stol. se všichni křesťané v Palestině hlásili k Pravoslaví, ale katolíci a protestanti se počínají 19. stoletím snažili obracet pravoslavné ke svým vyznáním. První katolická misie v Palestině byla založena ve městě Beit Jala. Lidé z Beit Jaly však tomuto proselytismu odolali a tak Beit Jala patří dodnes ke křesťanským městům s největším počtem pravoslavných: z křesťanů z našeho města tvoří pravoslavní přibližně 85 procent.

V 19. stol. začali osmanští vládci dovolovat křesťanům, aby si budovali chrámy, neboť pravoslavné Rusko a katolická Francie vyvíjely tlak na tuto islámskou říši. V roce 1910 bylo v Beit Jale 3,5 tis. obyvatel, z toho všichni křesťané. Chrám zasvěcený Přesv. Bohorodici byl vybudován v roce 1863 (je největší na Západním břehu). O něco později, ve dvacátých letech 20. stol., k němu přibyl chrám sv. Mikuláše (patrona města) a v roce 1935 byl dostavěn chrám sv. archanděla Michaela.

Počátkem roku 1905 vyvstal velký problém: křesťané z Beit Jaly a celé Palestiny začali hromadně opouštět svou zemi a směřovali převážně do Jižní a Severní Ameriky. Tento trend je dodnes největším rizikem pro zachování přítomnosti křesťanů ve Svaté Zemi. Někteří odborníci dokonce tvrdí, že do čtyřiceti let budou křesťané ve Svaté Zemi již jen historickou záležitostí.

Beit Jala hodně utrpěla během poslední intifády (tzv. Intifáda al-Aksa neboli Druhá intifáda – pozn. překl.). Město bylo využíváno palestinskými bojovníky k ostřelování izraelských osad, které leží na okupované palestinské půdě. Proto byla během prvních dvou let intifády (2000 – 2002) terčem těžké izraelské palby. Mnoho domů zničeno a téměř každá budova ve městě včetně chrámů byla nějak poškozena. Tato situace přinutila mnoho křesťanů k emigraci do Ameriky, Kanady a Austrálie.

Fakta o palestinských křesťanech

Křesťanství Palestinci tvoří cca 2% populace, ale mají v zemi velký vliv. Ztrácejí však svá práva, neboť jich už v zemi mnoho nezůstalo.

Beit Jala je křesťanské město v Palestině, které má asi 14 tis. obyvatel, z toho zhruba 7 tis. je pravoslavných, jeden tisíc se hlásí ke katolické církvi, 500 k protestantským církvím a zbytek jsou muslimové; muslimové přišli do města jako uprchlíci po válce v roce 1948. Nutno uvést, že více než 80 tis. křesťanů z Beit Jaly je nyní rozeseto po celém světě; jejich přítomnost je silná zejména v Chile v Jižní Americe.

Křesťané v Palestině mají povětšinou vyšší životní úroveň, vyšší vzdělání, lepší zdravotní péči

a menší rodiny; proto nelze přehlédnout, že děti z našeho Centra jsou čisté, spokojené a dobře vychované. Křesťané tu však snášejí mnohé útrapy: Izraelskou okupaci, která nám brání navštěvovat naše svatá místa, konfiskuje naši půdu, nutí naši mládež k emigraci, zabíjí lidi, boří domy a svaté chrámy. Na druhou stranu zažívají nepříjemnosti též ze strany muslimů, kteří se všemožně snaží ztrpčit jim život. Muslimové nenávidí křesťany za všechny války, které Západ podnikl proti islámu („válka proti teroru“), a palestínští křesťané cítí na svých bedrech všechny důsledky. Jsou však šťastní, že mohou být Kristovými svědky v jeho vlastní zemi.

Křesťanská komunita v Beit Jale je Kristu věrná a ve své působnosti živá. O nedělích je chrám vždy plný a o svátcích, jako je svatá Pascha nebo Vánoce, jsou chrámy více než plné a stovky lidí přistupují ke svatému Přijímání. Působí tu též velký sbor, přibližně třicetiletý, který zpívá při každé bohoslužbě. Lidé jsou tu zkrátka rádi a jsou hrdí na to, že jsou křesťané.

V rámci pravoslavné komunity působí v Beit Jale mnoho dalších organizací jako Arabská pravoslavná dobročinná společnost, Pravoslavné centrum pro vzdělávání a kulturu, Arabský pravoslavný sportovní klub, Pravoslavní skauti a mnohé jiné. Všechny tyto skupiny jsou dobře organizované a každá na svém poli působnosti přináší zdejší lidem velký užitek.

Pravoslavné centrum pro vzdělávání a kulturu (jehož jsem členem) je relativně nové. Bylo založeno před 2 lety nadšenými pravoslavnými muži a ženami z místního města, aby vyučovalo pravoslavné víře a šířilo křesťanské hodnoty. Pracujeme

většinou s dětmi a mládeží, a díky těmto aktivitám je naše Pravoslavné centrum živým místem. Všichni věříme v Boha, a proto víme, že Bůh nás nikdy neopustí. Víme též, že do konce časů budou křesťané ve Svaté Zemi hlásat světu veliké svědectví naší víry.

Basheer

*text přeložil Petr Křížek,
úvod doplnil m.d.*

Zkamenělá dívka

Neznámý svět víry

Se jménem sv. Mikuláše je spojena podivuhodná událost, známá v celé ruské církvi, která se stala koncem 50. let v jedné prosté ruské rodině ve městě Kujbyševě.

Matka s dcerou se chystaly oslavit Nový rok. Dcera jménem Zoja pozvala sedm chlapců a dívek na taneční večírek. Bylo to v době Vánočního postu a věřící matka proto prosila Zoju, aby večírek nepořádala, ale ona trvala na svém.

Hosté se sešli, chyběl už jen Zojin ženich jménem Nikolaj (tedy Mikuláš). Nečekali na něj a začali tancovat. Chlapci a dívky vytvořili páry, jen Zoja zůstala sama. Ze zlosti vzala ikonu sv. Mikuláše Divotvůrce a prohlásila: „Budu tancovat s tímhle Nikolajem.“ Kamarádky jí radily, aby se nerouhala, ale Zoja neposlechla. „Jestli Bůh je, tak mě potrestá,“ odsekla.

Tancovalo se jen chvíli, když se najednou v místnosti rozlehl nepopsatelný hluk, zvedl se víchr a zablesklo se oslňujícím světlem.

Veselí vystřídala hrůza, všichni zděšeně vyběhli z místnosti. Jenom Zoja zůstala stát, ikonu sv. Mikuláše přitíštěnou k hrudi, zkamenělá a ledová jako mramor. Úsilí lékařů přivést ji k sobě nevedlo k ničemu. Jehly se při injekcích lámaly a ohýbaly, jako by narazily na kamennou překážku. Lékaři chtěli vzít dívku do nemocnice na pozorování, ale nemohli s ní pohnout – byla jakoby přikována nohama k zemi. Její srdce však tlouklo, byla živá. Od onoho okamžiku nemohla jist ani pít.

Když se její matka vrátila a spatřila, co se stalo, ztratila vědomí a byla odvezena do nemocnice. Vrátila se za několik dní – víra v Boží milosrdenství a vroucí modlitby za dceru jí navrátily sílu. Přišla k sobě a se slzami se modlila za odpuštění a pomoc.

První dny byl dům obklopen množstvím lidí. Věřící, studenti medicíny, duchovní i obyčejní zvědavci přicházeli i přijížděli z dálky. Brzy však úřady nařídily, aby byl byt pro veřejnost uzavřen. Po osmi hodinách se v něm střídala hlídka, sestávající ze dvou policistů. Někteří členové

hlídky, ještě mladí lidé (28 a 32 let), zešedivělí hrůzou ze Zojina strašného křiku, který se rozléhal opůlnoci. V noci se u ní modlila matka. „Maminko! Modli se!“ křičela Zoja. „Modli se! Umíráme v hrůších!“

O všem byl zpraven patriarcha, prosili jej, aby se za Zoju modlil. Patriarcha odpověděl: „Ten, kdo ji potrestal, se nade ní také slituje.“

Zoju směl navštívit:

1. Známý moskevský profesor medicíny, který potvrdil, že Zojino srdce nepřestalo bít, přestože byla jako zkamenělá.

2. Na prosbu Zojiny matky byli pozváni duchovní, aby ze Zojiných rukou vzali ikonu sv. Mikuláše, avšak nepodařilo se jim to.

3. O Vánocích přijel jeromonach Serafim (pravděpodobně z Glinské gubernie), odsloužil moleben na posvěcení vody a vykropil celou místnost. Podařilo se mu potom vzít ze Zojiných rukou ikonu a když ji vzdal patřičnou úctu, vrátil ji na původní místo. Řekl: „Teď je třeba čekat na znamení ve Veliký den (tedy na Paschu)! Jestliže znamení nebude dáno, není daleko konec světa.“

4. Zoju navštívil i metropolita Krutický a Kolomenský Nikolaj, který rovněž odsloužil milen a zopakoval slova zbožného jeromonacha, že na nové znamení je třeba čekat ve Veliký den.

5. Před svátkem Zvěstování (onoho roku připadl na sobotu třetího týdne Velkého postu) přišel jakýsi úctyhodný stařec a prosil, aby směl navštívit Zoju. Hlídka však odmítla.

Přišel znovu druhý den, ale ani další hlídka jej nepustila.

Na třetí den, přímo v den svátku Zvěstování, směl konečně jít za Zojou. Hlídka slyšela, jak dívka laskavě říká: „Už jsi z toho stání unavená, vid’?“

Za nějakou dobu chtěli policisté starce propustit, ale on tam už nebyl. Všichni jsou přesvědčeni, že to byl sám sv. Mikuláš.

Zoja tak stála čtyři měsíce (128 dní) až do samé Paschy, která toho roku připadla na 23. dubna (6. května podle starého stylu).

V noci na svátek Světého Kristova Vzkříšení začala Zoja obzvlášť hlasitě volat: „Modlete se!“

Noční hlídku zachvátila hrůza. Když se jí ptali: „Proč tak hrozně křičíš?“ dostalo se jim odpovědi: „Je to strašné! Země hoří! Modlete se! Celý svět umírá v hříchu, modlete se!“

Od té doby Zoja najednou ožila. Svaly na jejím těle byly opět měkké a pružné. Uložili ji do postele, ale Zoja dál volala a prosila všechny, aby se modlili za svět, který hyne v hříchu, za zemi, jež hoří v nepravostech.

„Jak jsi žila?“ ptali se jí. „Kdo ti dával jíst?“ „Holubi mi nosili jídlo,“ zněla odpověď, která jasně svědčí o tom, že jí Bůh odpustil hříchy na přímluvy milostivého divotvorce sv. Mikuláše a pro Zojino veliké utrpení, jež podstoupila, když prostála nepohnutě 128 dní.

Všechno, co se stalo, obyvateli města Kuj-

byševa a okolí velmi otřásl. Obrátilo se mnoho lidí, kteří viděli zázraky a slyšeli dívčín křik a prosby o modlitbu za lidi hynoucí v hříchu. Spěchali do chrámu a činili pokání. Ti, kdo nebyli pokřtěni se nechávali pokřtít. Ti, kdo nenosili křížek, ho začali nosit. Obrácených bylo tolik, že se křížků v chrámech nedostávalo.

Lid se se strachem a v slzách modlil za odpuštění hříchů a opakoval slova Zoji: „Je to strašné. Země hoří, hyneme v hříších. Modlete se! Lidé umírají v nepravostech!“

Na třetí den po Pasše Zoja odešla k Bohu. Prošla těžkou cestu – 128 stála před Boží tváří, aby vykoupila svůj hřích. Duch Svatý chránil její duši a osvobodil ji od smrtelných hříchů, aby v den Vzkříšení všech živých i mrtvých vstala znovu ve svém těle a měla život věčný. Vždyť i jméno Zoja znamená Život.

Doslov

Sovětský tisk nemohl zamlčet tuto událost v odpověď na dopisy redakci jistý vědec potvrdil, že to, co se stalo se Zojou, skutečně není výmysl. Jedná se však podle něj o zvláštní případ strnutí šije neboli tetanu, který zatím věda nepopsala.

Za prvé však při tetanu nedochází k takové zkamenělosti a nemocný může v každém případě dostat injekci, za druhé je při tetanu možné ležícího pacienta přenášet a za třetí strnutí šije samo od sebe nemůže obrátit člověka k Bohu a není zdrojem zjevení. Díky události se Zojou však nejen že se tisíce lidí obrátilo, ale projevili svou víru i skutky: dávali se pokřtít a začali vést křesťanský život. Je jasné, že příčinou toho nebyl tetanus, ale působení samotného Boha, který svými zázraky utvrzuje víru lidí, aby je vysvobodil od hříchů a od trestu za ně.

*z ruského originálu
přeložila Marie Zavřelová*

Synu před věky narozenému z Otce a posléze vtělenému z Panny, Kristu Bohu zpívejme: Svatý jsi, Pane, jenž jsi povznosl naději naši. Jako ratolest a květ z kořene Jesse vyrostl jsi, oslavovaný Kriste, z Panny; přišel jsi na zem, Bože, vtěliv se z Panny, nepoznavší muže. Sláva síle tvé, ó Pane.

(Předzpěvy kánonu hlasu 1.)

Monastýr Ostrog

Črty z poutě po Srbsku a Černé Hoře

V nepřístupných a strmých výšinách Černé Hory se nachází jeden z nejnavštěvovanějších monastýrů celé země – Ostrog. Zakladatelem byl v polovině sedmnáctého století sv. Vasilij Ostrožský, jehož ostatky, které jsou zde uchované, působí mnoho blahodati a přicházejí je uctít tisíce poutníků.

Monastýr je rozdělen do dvou částí: po cestě vzhůru, jež se vině po stráních hory, mine poutník nejprve dolní monastýr a pak pokračuje směrem dál k hlavní horní svatyni. Srdce horního monastýru tvoří dvě původní jeskyně, jež nyní slouží jako chrámy. Ty jsou dnes obklopeny přistavěnou zvonící, budovou, kde žijí mniši, a ubytovnou pro poutníky. Chrám, umístěný v prvním patře, je zasvěcen svatému Kříži – Kříži pravdy. V prostorách druhé svatyně v přízemí žilo podle legendy ještě před příchodem sv. Vasilije mnoho poustevníků. Hlavní chrám nese jméno Přesv. Bohorodice, resp. Uvedení Bohorodice do chrámu. Zde také odpočívá neporušené tělo svatého Vasilije.

K uctění ostatků tohoto světce stojí většinou dlouhá řada poutníků až ven před chrám. V průvodcích, které jsou nabízeny ke koupi spolu s ikonami ve stáncích před monastýrem, se poutník dozví o nesčetném množství zázraků, které svatý Vasilij učinil, tyto texty však nejsou jediným zdrojem informací. V mnoha monastýrech, v nichž jsme se zastavili před příchodem do tohoto svatého místa, nám lidé vyprávěli o skutcích sv. Vasilije, především o zázračných uzdraveních a vybízeli nás, abychom toto místo na naší pouti neopomenuli navštívit. Při krátké zastávce v monastýru Studenica jsme se dokonce setkali přímo s člověkem, který se s pomocí sv. Vasilije uzdravil z neurózy.

Poutník, který se přišel poklonit sv. Vasiliji, pomalu postupuje vpřed dlouhou frontou lidí a najednou se ocitne před malou železnou brankou, za níž se nachází vchod do chrámu. Za dvířky je vidět pouze ruku pomocníka, která drobnými posunky ukazuje, zda má poutník počkat, nebo jít dovnitř. Člověk s bujnou představivostí jako já si pak připadá jako před branou do nebeského království, a i když je jasné, že za dveřmi stojí pouze pomocník, spojuje si jeho osobu s Božím poslem, který nedočkavému poutníkovi napovídá: „Teď posečkej, nespěchej, zastav se, zklidni se, ano... a teď „ohni svůj hřbet“ a můžeš vejít a poklonit se velkému svěťci.“

V temné předsíni, která následuje, vítá každého ikona sv. Vasilije a pak se postupuje do další místnosti, až ke svatým ostatkům. Prostory maličkého chrámu zdobí fresky malované přímo na nesouměrnou skalnatou stěnu chrámu. V zadní části je v rakvi uloženo neporušené tělo sv. Vasilije, pokryté drahocennou textilií. Panuje zde zvláštní, nepopsatelná atmosféra. I když poutník stráví uvnitř jen okamžik, zdá se mu tato chvíle velmi dlouhá.

*Vladyka Amfilochij u ostatků
sv. Vasilije*

Kromě středověkých monastýrů, které jsme při cestě navštívili, jako Manasija, Studenica, Ravanica aj., nás cesty zavedly i k několika zcela nově zbudovaným monastýrům, na které Srbové pohlíží s velkou pychou. Kamkoli jsme vstoupili, vítala nás nesmírná pohostinnost a vstřícnost. Monastýr Ostrog tak velkolepě završil naše putování po Srbsku a Černé Hoře, krásné zemi, kde jsme měli možnost setkat se s mnoha ryzími lidmi, a kde pravoslaví dýchá plnými doušky.

Kateřina Plesníková

Sám Hospodin se těší z pokory: „Na toho však shlédnu, kdo je chudý a zkroušeného ducha a třese se před mým slovem“ (Iz. 66,2). V čem ale spočívá pravá pokora? Pokorný člověk považuje sebe sama za nejhříšnějšího ze všech, nikoho neponižuje, nikoho neodsuzuje, nehledá bohatství, slávu a čest, odvážně snáší všechna ponížení a výčitky, protože uznává, že to všechno si právem zasloužil. Takový člověk se ke všem chová mile, každému je ochoten pomoci, nevidí své dobré skutky ani o nich nemluví. Pokora získala svůj počátek od našeho Pána Ježíše Krista a jeho Přechisté Matky. Pokora je korunou a krásou všech ostatních ctností. Co znamená pro vyschlou zemi déšť, to je pro lidskou duši pokora! Uchovávejte ve svých srdcích Spasitelova slova: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pokoj duším svým“ (Mat 11,29).

(schiigumen Sáva)

Každoroční svátek umučení sv. vladky Gorazda, biskupa českého a moravsko-slezského (popraveného nacisty dne 4. září 1942 na Kobyliském popravišti v Praze), bychom chtěli tentokrát uvést drobnou vzpomínkou na krátký, ale pro naši farnost významný studijní pobyt našeho prvního biskupa mezi brněnskými věřícími. Zasloužilý člen brněnské pravoslavné obce František Petržilka, s nímž jsme si ve 4. čísle Dobrého pastýře společně připomněli vzácnou osobnost sestry Pravomily Studené, zaznamenal ve svých osobních vzpomínkách podrobný průběh pobytu vl. Gorazda v Brně, kam zavítal r. 1935. Vladyka sem tehdy přijel proto, aby se nerušeně věnoval práci na Životě sv. Cyrila a Metoděje a jejich poměru k Římu a Cařihradu, kterou podepsal Pavel Malý, podle svého rodového jména „Pavlík“ čili malý Pavel.

Z historie pravoslavi v Brně

Ze vzpomínek na krátký pobyt vladky Gorazda v Brně

V létě 1935 přijel vladyka Gorazd do Brna a pátral po tichém útulku, kde by se mohl nerušeně věnovat práci k 1050. výročí smrti sv. Metoděje o počátcích křesťanství ve Velkomoravské říši a později též v Čechách v souvislosti se životem slovanských věrozvěstů podle historických pramenů.

Při pátrání po vhodném útulku vyšla vl. Gorazdovi vsříč šlechetná sestra Pravomila Studená, která mu poskytla malý pokojíček s okny do zahrady ve svém domě v Králově Poli. Její čin se ukázal jako dvojnásob cenný, když zjistila, že vladykovo zdraví je podlomeno počátkem vážné choroby, která vyžadovala velkou péči spojenou s velmi přísnou dietou. Jeho jídelní lístek sestával převážně z jemně umleté syrové zeleniny, brambor a lehkých mléčných jídel.

Denní pracovní program měl vladyka přesně rozvržen a pokud si vzpomínám, nikdy se od něj neodchýlil. Vstával denně v půl páté. V 5 hodin počal pracovat na životopise slovanských apoštolů a pracoval do 8. hod. V 8. hod. snídal většinou kyselé mléko nebo čaj se starým rohlíkem. Po snídani vyřizoval úřední a osobní korespondenci, které bylo vždy velmi mnoho. Po skončení této práce odcházel buď do univerzitní knihovny, kde studoval různé prameny pro svoji práci, nebo vyřizoval na úřadech různé církevní záležitosti. K obědu se vracel o 13. hod. Po obědě hodinu odpočíval a tento

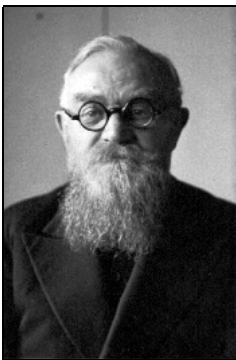
odpočinek věnoval četbě časopisů. Pak připravoval látku podle získaných poznámek a výpisků ze spisů v univerzitní knihovně pro pokračování na své práci příštího dne. Okolo 16. hod. se vydal v doprovodu jednoho z bratrů na návštěvy k pravoslavným rodinám. Navštívil denně jednu až dvě rodiny, podle toho, jak se rozvinula beseda. Jsem přesvědčen o tom, že si mnozí naši věřící s láskou vzpomenu na vladyku a na krásné chvíle, které tento náš nezapomenutelný apoštol, člověk zlatého srdce, strávil v jejich kruhu. Dovedl naplňovat jejich

srdce láskou k pravoslaví a dodávat nové vzpruhy do práce pro další budování Církve. Poutavě vyprávěl příběhy z vlastního života. Byl ke každému srdečný a laskavý, prostý ve styku s lidmi. Uprímně poradil každému, kdo ho o radu požádal. S otcovskou láskou a porozuměním utěšil zámutek, kdekoli se s ním v rodinách i u jednotlivců setkal.

Po návratu z návštěv skromně povečeřel, přečetl si došlou poštu a pobesedoval se sestrou Studenou, případně s některým členem sboru

starších, nebo se věnoval redakční práci s duchovním o. K. J. Rosákem, tehdejšími redaktory Věstníku. Spát chodil obvykle kolem 10. hodiny večerní.

V době svého pobytu v Brně uspořádal vladyka asi tři přednášky o Pravoslavné církvi. Vzpomínám si, s jakým nadšením přednášel v Králově

Polí o své pouti po Rusku, kterou vykonal jako mladý student výhradně za poznáním Pravoslavné církve. Navštívil velký počet monastýrů v různých městech, nejkrásnější dojmy a vzpomínky si zachoval z návštěvy Pečerské lávry v Kyjevě. Sestra N. V. Fišmeistrová, která je ruské národnosti, dodnes vzpomíná, s jakým nadšením líčil vладыka svůj hluboký dojem, který zažil v jednom velkém soboru (chrámu), kde zpíval při sv. Liturgii mohutný vojenský pěvecký sbor. Nejhlubším dojmem na něho zapůsobila modlitba Páně „Otče náš“. Podle jeho slov od té doby nikdy nic tak krásného a pohotivého neslyšel; kdykoli si ještě po dlouhých letech na tuto krásu vzpomněl, vždy znovu se u něho dostavilo tehdejší dojetí. Je obecně známo, že vладыka měl hudební vzdělání, sám byl vý-

borným zpěvákem a učitelem zpěvu, velkým milovníkem sborového i lidového církevního zpěvu.

Po celé tři měsíce své přítomnosti mezi námi v Brně byl přes svou chorobu neúnavně činný a dával nám tak zářný příklad v práci. Život naší církevní obce byl jeho působením velmi posílen. Doba dvaceti let jistě vyhladila mnohou vzpomínku na vладыka, kterou by zde bylo záslužné uvést. Avšak doufám, že každý, kdo si přečte jen tuto skromnou vzpomínku, učiní si představu o činnorodém životě vl. Gorazda, který při vši té práci, kterou jsem zde uvedl, stačil napsat knížku „Život sv. Cyrila a Metoděje“.

*z Hlasu Pravoslavi (č. 5, 1954)
redakčně zkrátil a upravil m.d.*

Návštěva Jeho Blaženosti metropolity Hermana v městě Brně

S příchodem prvních podzimních dní zavítal do naší brněnské metropole Jeho Blaženost Herman, arcibiskup washingtonský a současně metropolita celé Ameriky a Kanady, se svým několikačlenným biskupským a kněžským doprovodem ze zámorí. Nejprve přiletěl metropolita Herman do Prahy, kde 18. září 2004 započal svoji devítidenní oficiální návštěvu České republiky a Slovenska, při které se měl setkat nejen s představiteli Pravoslavné církve v Českých zemích a na Slovensku, ale též s představiteli státu, místních zastupitelství a kulturních institucí. Jak sám metropolita Herman podotkl, jeho cesta byla dlouho plánována a je součástí oficiální řady návštěv jednotlivých pravoslavných autokefálních (samostatných) církví, které postupně navštíví jako nově zvolený nejvyšší představitel sesterské pravoslavné církve v USA.

V úterý 21. 9. v brzkých ranních hodinách probíhaly před pravoslavným chrámem sv. Václava pod brněnským Špilberkem poslední přípravy. Místní duchovní správce o. Josef Fejsak si přál důstojně uvítat vzácného hosta. Podle dávného slovanského obyčeje byl připraven chléb se solí a u vchodu do chrámu netrpělivě čekaly zimou prokřehlá děti s květinami a za nimi představený chrámu spolu s duchovenstvem. I přesto, že byl jinak běžný pracovní den, shromáždil se v chrámu velký počet věřících, kteří většinou obětovali jeden den pracovního volna, aby mohli oslavit krásný svátek Narození Přesvaté Bo-

Ze života naší farnosti

horodice spolu s nejvyšším představitelem Americké pravoslavné církve. Těsně před 9. hod. začaly bít na znamení příjezdu metropolity Hermana chrámové zvony. Nejdříve se pravoslavný hierarcha přivítal u vchodu s duchovním správcem, který mu předal kříž, jež metropolita podle zvyku políbil, a následně na to vešel do chrámové lodě, kde byl za zpěvu duchovních písní a čtení modliteb převlečen do archijerejského liturgického roucha. Do oltáře vešli nejdříve všichni spolusloužící biskupové, kněží a diákoní a poté, při tzv. malém vchodu s Evangeliiem, vešel i sám vladyka Herman.

Sv. liturgie, ústřední bohoslužba Pravoslavné církve, představuje jednotu ve víře a lásce, a proto všichni věřící, ať v ten den zpívali anglicky, česky či církevněslovansky, jednomyslně vyznávali posvátný symbol víry a věrni pravoslavné mystické teologii „*tajemně anděly představovali, oživující Trojici trojsvatou píseň pěli a všechny světské odkládali péče: aby přijali Krále všech, andělskými řády neviditelně se slávou provázeného.*“

Po sv. liturgii vyšli sloužící před ikonostas, aby se pozdravili s věřícími. První se ujal slova vladyka Simeon, biskup brněnsko-olomoucký, který s radostí přivítal drahého hosta na půdě své eparchie. Poté pozdravil věřící i sám metropolita Herman, který jako potomek rusínských emigrantů velmi dobře rozumí rusky, a předal při této příležitosti vl. Simeonovi stříbrný řád sv. Inokentia, osvětitel Ameriky.

Po skončení sv. liturgie se výprava přesunula na oběd do hotelu Slávia, kde byl stejně jako při bohoslužbě přítomen i starosta městské části Brno-střed pan Josef Kameníček, který pozvedl číši na zdraví vzácných hostů a popřál jim vřelé přijetí i na jejich další cestě. Pan starosta mimo jiné zdůraznil velmi dobré vztahy s pravoslavnou komunitou z chrámu sv. Václava v Brně a vyjádřil radost nad tím, že přítomnost pravoslavných, ač patří pouze k minoritní náboženské denominaci, přináší městu Brnu dobré plody. S malým zpožděním byla v odpoledních hodinách delegace přijata i v prostorách nově zpřístupněné Křížové chodby na Nové radnici, kde ji přivítal jako zástupce primátora jeho náměstek pan Slavotínek. Odpolední program v Brně byl zakončenátkou venkovní prohlídkou hradu Špilberk a poté již výprava vyrazila směrem k Hodonínu do Mikulčic – někdejšího správního a duchovního centra Velké Moravy.

Závěrem své jednodenní návštěvy Brna a jižní Moravy zavítala americká výprava ještě krátce do pravoslavného Monastýru sv. mučedníka Gorazda – prvního novodobého pravoslavného biskupa (+1942) – v jeho rodišti Hrubé Vrbce. Metropolita Herman strávil zbytek svého pobytu na Slovensku, kde se měl setkat mimo jiné s hlavou státu a Jeho Blažeností metropolitou Nikolajem, arcibiskupem prešovským a metropolitou českých zemí a Slovenska. Slovensko opustila americká delegace dne 26. září 2004 a zamířila zpět do Spojených států amerických.

Michal Dvořáček

(článek vyšel též v předvánočním čísle
Brněnského zpravodaje městské části Brno-střed)

Mládenci, vychovaní ve zbožnosti, pohrdli bezbožným rozkazem, hrozícího ohně se nezalekli, ale uprostřed plamenů stáli a volali: Blahoslaven jsi, Hospodine, Bože otců našich. (Předzpěv kánonu hlasu 1.)

Arcibiskupské požehnání věřícím

Jako požehnání rozdával při návštěvě našeho chrámu Jeho Blaženost Metropolitá Herman drobné ikonky, na nichž byli vyobrazeni kromě sv. Mikuláše divotvůrce též následující světci: spravedlivý Alexij Toth (vpravo) a ctihodný Herman Aljašský (vlevo). A protože je dobré poučovat se v životech svatých, zde je v krátkosti pár slov o těchto neobyčejných světcích.

Svatý Alexij Toth

Spravedlivý Alexij (Toth) se narodil roku 1853 na Slovensku, v malé vesnici u Prešova. Byl pokřtěn v uniátské církvi. Po skončení římskokatolického duchovního semináře byl vysvěcen na uniátského duchovního. Brzy odovděl a byl povolán do Prešova k uniátskému biskupu Ivanovi. Roku 1889 vyslal biskup svého kancléře do Ameriky, aby se stal o duchovní život emigrantů, uniátů z Podkarpátí. V té době byli uniati v Americe diskriminováni ze strany římských katolíků, neboť neměli možnost užívat v chrámech církevněslovanského jazyka, slavit podle juliánského kalendáře či dokonce hlásat Slovo Boží v rusínském jazyce. Velkou úlohu zde sehráli i tzv. jurisdikční problémy. Už v roce 1891 se o. Alexij rozhodl přijmout svatě Pravoslaví. Svým návratem do Pravoslavné církve ukázal cestu i jiným duchovním a uniátským společenstvím v USA. K Pravoslaví se díky němu navrátilo okolo 30 tis. lidí. Svatý Alexij zesnul 7. května 1909 ve Wilkes-Barre ve státě Pensylvánie. Byl pochován v monastýru sv. Tichona v South Cannan v Pensylvánii. Roku 1994 jej Americká pravoslavná církev přičetla k zástupu svatých pro přínos k návratu Karpatorusinů do Pravoslavné církve. Jeho památka se slaví 7. května v den jeho blaženého zesnutí.

Svatý a ctihodný Herman Aljašský, divotvůrce

*„Pro naše dobro, pro naše štěstí,
dejme si nyní slib, že od tohoto dne,
od této hodiny, od této minuty,
se již budeme snažit milovat Boha nade vše
a plnit vždy jeho svatou vůli.“*

Svatý Herman pocházel z kupeckého rodu z města Serpuchova v Moskevské eparchii. Když mu bylo 16 let, vstoupil do Svatotrojicko-sergejské poustevny, která se nachází poblíž Finského zálivu, asi 15,5 km od Petrohradu. Tam pobyl pět nebo šest let a potom přešel do Valaamského monastýru zasvěcenému Proměnění Páně. Roku 1794 byl spolu s dalšími valaamskými mnichy vybrán k misii na

tehdy ještě ruské Aljašce. Celým svým srdcem se sv. Herman oddal misionářské práci. Na Aljašce se místem jeho mnišského života stal na více než 40 let Jedlový ostrov, jež sv. Herman později nazval „Nový Valam“. Na něm postavil sv. Herman nevelkou kelii, kapli a svatý Kříž. Sv. Herman byl velkým asketou: v létě i v zimě nosil tentýž oděv, spal na dřevěné lavici a k přikrytí mu sloužila dřevěná deska, kterou nazýval svojí pokrývkou. Vyslovil přání, aby jej, až zemře, přikryli jen jeho „dřevěnou pokrývkou“. Sv. Herman byl též velký postník a nosil na svém těle tzv. verigy (železnými řetězy k tělu připojené kovové desky se zobrazením sv. Kříže nebo samotný sv. Kříž, které mnich stále nosí na sobě). Přibližně šestikilogramové verigy sv. Hermana se dnes spolu s jeho svatými ostatky nacházejí v jeho chrámu na Aljašce. Sv. Herman se otcovsky staral o původní obyvatele Ameriky, kteří žili na Aljašce, učil se je-

již jazykům, modlil se spolu s nimi a byl jim ochráncem před mocnými tohoto světa. Zastával se ponižovaných, pomáhal potřebným, jak jen mohl, za což trpěl i mnohé nepříjemnosti a útlak. Je však třeba říci, že po besedě se starcem se mnozí z těchto „mocných“ stávali dobrými křesťany; dokonce jeden z těch, kteří si na něj stěžovali, poté, co odpověděl, stal se skrze modlitby sv. Hermana zbožným mnichem na Valaamu. Starce rád besedoval o věčnosti, o spasení, o budoucím životě a mnoho vyprávěl o životě svatých. Nikdy nemluvil zbytečně a prázdně. Nic si pro sebe v životě nepřál. Ve své pokoře nepřijal ani hodnost jeromacha ani archimandrity, a tak navždy zůstal prostým mnichem. Na přímluvy sv. Hermana záračně míjely povodně a požáry ta místa, kde prosil Boha o milost; dravá zvířata a ptáci k němu přicházeli a nechávali se krmit z jeho rukou. Předpověděl čas svého zesnutí i způsob pohřbení, a vše se podle jeho slov skutečně splnilo. Když ctihodný Herman zemřel, bylo mu 81 let. Ti, kteří znali jeho bohumilý

život, divy, které za svého života činil, když viděli naplnění jeho prorocství a jeho blažené zesnutí, obraceli se k němu i nadále a se svými prosbami se utíkali k jeho hrobu. Roku 1842, pět let po zesnutí starce, když plul kolem Jedlového ostrova arcibiskup Inokentij Kamčatský a Aleutský (pozdější metropolita Moskevský, svatořečený r. 1988), který se nacházel v ohrožení života na rozbouraném moři, vzhledl k Jedlovému ostrovu a ve svém nitru se modlil: „Ještěže jsi se, otče Hermane, zalíbil svým životem Bohu, dej ať přestane tato bouře“. A skutečně neuplynulo ani čtvrt hodiny a bouře utichla a oni mohli v klidu plout dál. Sám arcibiskup z vděčnosti odsloužil panichydu na hrobě ctihodného starce. Památka ctihodného Hermana se slaví 12. 12./ 25. 12. a 27. 7/ 9. 8. Ke svatým Hermanu a Alexijovi přicházejí s modlitbou lidé různých jazyků a národností, ale jediné víry, která nás s nimi spojuje. I my proto prosíme o jejich přímluvy za nás i naše blízké!

připravil o. diakon Marek Malík

Nezacházející den v Zahradě Přesv. Bohorodice

Stáli jsme na horní palubě lodi plovoucí ke Svaté Hoře Athos, k místu, jež je mezi poutníky známo též jako Zahradá Přesv. Bohorodice. Kolem nás svobodně létali racci a pod námi ubíhalo moře. Pro suchozemce už tak dost silný zážitek! Na pobřeží se začaly postupně objevovat první kelie a mohutné hradby klášterů. Otec Josef mi je ochotně ukazoval a vysvětloval, jak se který klášter jmenuje a komu patří, čím je významný... Jako bychom vplouvali do jiného světa.

Vystupujeme z lodi a ocitáme se na půdě Sv. Hory. Jsem ve velkém očekávání a těším se, že poznám způsob zdejšího života. V přístavu na nás již čekal vůz. Odváží nás po kamenité cestě do Chilandaru. Cestujeme po krásných, ale strmých horských cestách. Vystupujeme pokryti prachem a vcházíme branou do starobylého kláštera. Jsem bez přehánění uchváten: tato monumentální stavba je vybudována doslova na skále. Srbský klášter Chilandar je nádherný a velmi působivý. Pozorné oko poutníka však nemůže zárveně přehlédnout všudypřítomné stopy po ničivém požáru. Více polovina monastýru je zničena. To však nepůsobí ani příliš smutně. Neustále se totiž opravuje a staví znovu, lépe, krásněji a s radostí. Napadá mě, že je to snad metafora k Pravoslaví. Po těžké zkoušce

a ráně se klášter vlastní prací stává ještě větší a krásnější. Jsme opravdu rádi, že můžeme při této příležitosti předat finanční obnos na pomoc k obnově kláštera. Otec Metoděj a všichni bratři Vám všem za ni moc děkují. Po lehkém občerstvení v trapéze (monastýrské jídelně) pokračujeme dále na naší cestě po Sv. Hoře. Cestujeme lodí, pěšky a občas nás též někdo svezde autem.

Večer nacházíme nocleh v Andrejevském skytu, zasvěceném sv. apoštolu Ondřeji Prvozvanému. Je obrovský a krásný. Večerní se slouží fecky. Ještě chvíli diskutujeme v zahradě a po chvíli jdeme i my spát. Ve 3 hodiny ráno našeho času se klášter probouzí k jitřní službě, následuje sv. liturgie – na které čte mimořádně o. Josef český modlitbu Otče náš, pak snídane a my se opět vydáváme na cestu po strmých skalních stezkách a prašných silnicích. Od jednoho kláštera k dalšímu a dalšímu. Všechny jsou krásné, všechny mají svou zvláštní historii a všude by se dalo prožít několik dní v poklidu, modlitbě a přemýšlení. Otec Josef mě však vždy zvedá se slovy: „Ještě vám ukážu...“, a znovu se vydáváme na cestu, na které svému duchovnímu otci skoro nestačím. Mlčky a obdivně jej pozoruji, jak skáče z kamene na kámen, a jen nechápu, proč se v tom vedru musíme

hnát někam dál, když tady je tak krásně. Pochopím to však vždy až na tom dalším místě. Další večer jsme se ubytovali v kelii, jež patří ruskému klášteru sv. Pantelejmona. Je to asi dvě stě let staré stavení selského typu, obklopené zahradou. Žilo zde kdysi až 20 mnichů a v útrobách domu nás náhle překvapí nezvykle krásný malý chrám. Dnes zde žije pouze otec Anfim, představený kelie, se svým pomocníkem Igorem, který se stará o stavení: od rána pracuje v pekárně a pomáhá otci Anfimovi při bohoslužbách. Už vím, že život v klášteře není chození po zahradě, ale neustálá, nikdy nekončící práce. Jak fyzická tak duchovní. Mé srdce zaplesá, když slyším večerní v církevní slovanštině, mohu tak všemu rozumět. Když po skončení večerní vynáší otec Anfim ostatky sv. velkomuč. Pantelejmona a sv. Jiří, abych se mohl přiložit a uctít je, zažívám s těžší popsitelný pocit radosti a dojetí.

Dny strávené v Zahradě Přesv. Bohorodice byly opravdu náročné a jsem hodně unavený, ale ještě jedna večere v klidné bratrské atmosféře mi opět dodává potřebných sil. Nových a trochu jiných. Ne jen těch fyzických... Když je odslouženo povečeří, cítím se opravdu skvěle. Přesto však usínám velmi rychle. Ráno se dočkat nemohu a budím se něco před čtvrtou hodinou ranní. Tolik se těším na svatou liturgii, kterou bude tentokrát sloužit i otec Josef. Svatá liturgie byla krásná a zůstane mi na dlouho v paměti, podobně jako celý pobyt v této kelii. Ale „musíme“, jak jinak, zase dál. Loučíme se a o. Anfim nám každému dává na cestu dvě jablka: vím, že přinejmenším jedno si odvezu s sebou až domů...

A znovu cesty, lépe řečeno stezky na skalách, které nás vedou na další nezapomenutelná místa. K divotvorným ikonám a nádherným přírodním zákoutím. Odpoledne jsme konečně dorazili do kláštera sv. Pantelejmona. „To je přímo město!“, říkám si v duchu. Pohled na rozsáhlý komplex na břehu moře, ve kterém kdysi žilo až dva tisíce mnichů, je fascinující a otec Josef jej dobře zná. Vodí mě zkratkami a zdraví se s mnichy, jako by se viděli naposledy včera. Ale zná i okolí kláštera, a tak opět vyrazíme za dalšími svatyněmi. Vážím si, že mi chce ukázat co nejvíce. Zanedlouho po našem návratu začíná v hlavním chrámu večerní. Ohromujícím dojmem na mne působí množství zúčastněných mnichů a velikost chrámu. V trapěze se nás k večeři sešlo více než dvě stě. Tak něco takového jsem ještě nezažil! Následuje povečeří a další

noční služby. Ohromen ve svém nitru se procházím po nádvořích monastýru, obdivuji chrámy, jsem okouzlen pobřežím moře, klidným vzezřením mnichů, různorodostí poutníků a samou podstatou Svaté Hory.

Na druhý den po sv. liturgii a snídani si s lítostí uvědomuji, že náš pobyt končí. Zbývá nám jen několik málo hodin čekání na loď, která nás odveze ze Svaté Hory, z místa tak krásného, o kterém by se toho dalo tolik napsat. Určitě se sem chci ještě vrátit, ale hlavně si chci s sebou odvézt kousek tohoto světa. Světa, který zde každý vytváří svým životem, svou prací, svými modlitbami a svým zápasem s hříchem.

David Sýkora

Krátké zprávy

- **Podzimní oprava kanalizace** – Na podzim tohoto roku byla dokončena plánovaná oprava kanalizace našeho chrámu. Provedené práce zahrnovaly vybudování nové kanalizační přípojky, odvod dešťové vody, výměnu a napojení zařízení předmětů hygienického zázemí chrámu a rozvod vody do křtitelnice. Přijeme mnoho Božího požehnání všem Vám, štědrým dárcům, díky nimž mohla být tato náročná oprava uskutečněna!
- **Při sbírkách určených na požárem postižený srbský monastýr Chilandar na Svaté Hoře Athos bylo v rámci brněnské farnosti vybráno a na místě předáno 1 200 amerických dolarů.**

- **Setkání dětí a mládeže v Olbramovicích** – V den státního svátku sv. Václava, 28. září 2004, se skupina věřících z brněnské farnosti zúčastnila jednodenního setkání dětí a mládeže, které proběhlo v Olbramovicích, kde při místní pravoslavné farnosti působí otec Karel a mátuška Anna Podračti. Setkání bylo zahájeno v 10 hod. v olbramovické kapli sv. Cyrila a Metoděje sv. liturgii, při níž se děti aktivně zapojily – chlapi jako přísluhující v oltáři (měli tak možnost zavřít praktickou zkouškou znalosti získané dosud pouze při výuce v hodinách náboženství) a děvčata tím, že společně s dospělými doprovázela liturgii svým zpěvem. Po sv. liturgii byla sloužena pobožnost na začátek školního roku. Dále následoval vynikající oběd, který pro všechny zúčastněné připravili věřící olbramovické církevní obce, a po něm výlet do Moravského Krumlova s návštěvou výstavy Slovanská epopěj od Alfonse Muchy. Tato výstava od našeho světoznámého malíře představuje na dvaceti monumentálních obrazech dějiny slovanských národů a nijak nezastírá v našich dějinách hluboký význam Pravoslavné církve. Po prohlídce výstavy následovala návštěva bunkrů pohraničního opevnění z r. 1938, spojená s procházkou po polích a pouštěním draka. Setkání uzavřela pobožnost k Přesvaté Bohorodici opět v olbramovické kapli. *(otec Karel a mátuška Anna Podračti, red. zkráceno)*

- **Brněnský chrám sv. Václava byl v měsíci listopadu nákladem města Brna jako významná církevní památka nově osvětlen.**

- **Začátek studijního roku 2004/2005** na Detašovaném pracovišti PBF PU v Olomouci. Dne 18. září 2004 byl zahájen nový ročník studia na Detašovaném pracovišti PBF PU v Olomouci, kde bylo tento rok přijato do obnoveného prvního ročníku 17 studentů, mužů i žen. Studium pravoslavného bohosloví vstoupilo do patnáctého roku trvání své práce zde. Toto teologické pracoviště vzniklo z praktické potřeby české části naší církve. Pravoslavná bohoslovecká fakulta byla založena v roce 1950 nejdříve v Praze, ale vzápětí byla přenesena do Prešova na východní Slovensko. Je zřejmé, že tato situace nepříspěvala rozvoji teologicko-pastýřské výchovy pro eparchii pražskou a eparchii olomoucko-brněnskou. Ještě před pádem totalitního režimu byly proto pořádány externí kurzy a přednášky i v Olomouci. Až v roce 1990, když byla bohoslovecká fakulta v Olomouci začleněna do rámce Košické university, dostalo se jí nejen morální, ale i materiální podpory a ze suterénních prostor bylo zřízeno stávající středisko. V roce 1997 byly však tyto prostory úplně zatopeny a bylo nutno znovu je zařizovat. To už byla „naše“ fakulta přiřazena k nově vzniklé Prešovské univerzitě v Prešově.

Zatím studium bohosloví na detašovaném pracovišti zahrnuje pouze posluchače dálkového charakteru, kteří se shromažďují přibližně osmkrát v jednom semestru k pravidelným konzultacím s vyučujícími profesory. Větší váha tím dopadá na samostatnou přípravu studentů. Důležitou úlohu proto sehrávají samostatné písemné práce, seminární cvičení, kázání, semestrální práce atd. Za to, že práce se studenty dosáhla již znatelných pozitivních výsledků, děkujeme Bohu a nebeským přímluvám svatého biskupa mučedníka Gorazda, který celý život usiloval o samostatné české pravoslavné duchovní školství.

*zpracováno dle Úvodního slova prof. Pavla Alše,
vedoucího detašovaného pracoviště*

- **Tragicky zesnul patriarcha alexandrijský Petros VII.** – 11. září 2004 tragicky zahynul i se svým doprovodem alexandrijský patriarcha Petr VII. při havárii vrtulníku, ve kterém delegace alexandrijské pravoslavné církve putovala na Svatou horu Athos. Neštěstí, při kterém se vrtulník zřítíl do moře, si vyžádalo 17 obětí. Mezi nimi byl patriarchův bratr, dva metropolité, biskup Madagaskarské eparchie a další duchovní i laici. Nejbláženější patriarcha alexandrijský a celé Afriky se narodil r. 1949 na Kypru, r. 1969 byl vysvěcen na diákona, r. 1978 na kněze a r. 1983 na biskupa. Byl postupně metropolitou různých oblastí Afriky a stal se jedním z nejbližších spolupracovníků svého předchůdce Parthenia III. Za patriarchu byl zvolen v únoru 1997. Věčná paměť jemu i těm, kteří jej doprovázeli! (24. 10. 2004 byl slavnostně intronizován nový alexandrijský patriarcha Theodor II., dřívější metropolita kamerunský a celé centrální Afriky.)

Aktuality z pravoslavného světa

- **Mezinárodní bohoslovecko-lékařská konference na Krymu** – Začátkem září byla v Simferopoli, hlavním městě Krymského poloostrova, uspořádána pozoruhodná bohoslovecko-lékařská konference s hojnou mezinárodní účastí, jejímž hlavním iniciátorem se stal metropolita simferopolský a krymský Lazar a která se konala pod záštitou rektora Krymské státní lékařské univerzity S. G. Georgijevského, profesora A. A. Babanina. Šlo již o v řadě třetí mezinárodní pravoslavnou konferenci, konanou na počest velké osobnosti profesora chirurgie Valentina Vojno-Jaseneckého, novodobého pravoslavného světce, arcibiskupa Lukáše. Předěšle konference, kterých se taktéž účastnili významní současní bohoslovci, vědci, studenti medicíny, humanitních věd a další odborníci, se konaly v Kyjevě a řeckých Thébách. Ústředním tématem konference byla sama osobnost světce Lukáše, arcibiskupa zpovědníka, vyznavače, chirurga a profesora medicíny v jedné osobě. Filosoficko-teologické dílo sv. arcibiskupa Lukáše s názvem „Duch, duše a tělo“ posloužilo jako podtitul celé řady příspěvků, jež na konferenci zazněly. Světiteli Lukáši, pros Boha za nás!

- **Vysvěcení základního kamene dalšího pravoslavného chrámu na Kubě** – Metropolita smolenský a kaliningradský Kyrill, předseda Oddělení vnějších církevních vztahů Moskevského patriarchátu, jenž v listopadu 2004 vedl delegaci Ruské pravoslavné církve na Kubě, vysvětil základní kámen prvního ruského pravoslavného chrámu. Metropolita Kyrill vyjádřil naději, že se chrám stane místem duchovního života lidí, kteří jsou spjati s Ruskou pravoslavnou církví a kteří v současnosti žijí na Kubě. Ruskou delegaci přijal ve své rezidenci též kubánský vůdce Fidel Castro, který si přál, aby stavba chrámu byla dokončena co možná nejdříve. Po nedávno dostavěném a vysvěceném pravoslavném chrámu ke cti sv. Mikuláše, jenž patří k jurisdikci cařihradského patriarchátu, bude ruský pravoslavný chrám další svatyní v této daleké karibské oblasti.
- **Požár Chilendarského monastýru** – Ve 4. čísle Dobrého pastýře jsme Vás krátkou aktualitou informovali o ničivém požáru v srbském monastýru Chilandar na Svaté Hoře Athos v Řecku. Požár, jenž propukl v noci ze 3. na 4. března 2004, zničil podle poslední oficiální zprávy o následcích této ničivé katastrofy pozemky o rozloze 1965 m² (z celkových 4602 m², na kterých je starobylý srb-

ský klášter postaven). Požár podle expertízy vznikl v jižní části konaku (budovy určené k ubytování), v tzv. „igumenáriju“, odkud se dále rozšířil na celé severozápadní křídlo monastýru. Hlavní příčinou požáru bylo chátrající zdvo: severní část monastýru se naklání a v několika set let starých zdech vznikají praskliny. Z míst, kde se topilo, se oheň těmito puklinami dostal i do dalších míst a rychle se šířil. Ve zcela zničeném severním křídle, kde zbyly jen obvodové zdi, byly zničeny čtyři konaky, čtyři paraklisy (kaple, zsvěcené sv. Sávi Svrbskému, sv. Dimitriji, sv. Mikuláši a sv. čtyřiceti mučedníkům), dále telefonní centrála, elektrické vedení a dieslová agregátová stanice. V monastýru došlo ke zkratu elektrického proudu a rovněž k přerušení přívodu vody. Na různých místech pravoslavného světa byly okamžitě zahájeny sbírky na obnovu monastýru.

● **Znovuobnovený svátek „narození sv. Mikuláše“** – Kromě dvou známých a všeobecně slavených svátků ke cti sv. Mikuláše, arcibiskupa Myr Lykejských, divotvůrce (6. / 12. 12. zesnutí a 9. / 22. 5. přenesení jeho ostatků do Bari) se v dávné minulosti slavil i den jeho narození, který připadal na 29. 7. / 11. 8. S požehnáním Jeho Blaženosti patriarchy Alexije II. a z iniciativy vládyky Diomida, biskupa anadirského a čukotského, byl tento svátek v Ruské pravoslavné církvi znovu v tradici Církve obnoven. 29. července podle juliánského kalendáře byl letos ve městě Anadir posvěcen bronzový památník sv. Mikuláše v nadživotní velikosti. Je vysoký přes 10 m a patří k nejvyšším svého druhu na světě. Památník byl do Anadiru převezen letecky a postaven na skále při březích Tichého oceánu, hned vedle místa, kde byla započata stavba nového pravoslavného chrámu. Je symbolické, že památník je obrácen na východ, s rukama pozdvíženými v archijerejském žehnání, které sv. Mikuláš nepřestává udělovat celému světu. Svátý otče Mikuláši, pros za nás!

● **Sněm ruských archijerejů poslem naděje** – Dne 8. října završil svou práci nejvyšší orgán Ruské pravoslavné církve – Archijerejský sněm. Ke čtyřdennímu zasedání v moskevském chrámu Krista Spasitele se sjelo 146 biskupů Ruska i blízkého a dálného zahraničí. Většina z nich se bezprostředně po skončení sněmu odebrala do Trojicko-sergejevské lavry, aby zde společně sloužila moleben cti. Sergeji Radoněžskému, zakladateli tohoto proslulého ruského monastýru. Ani nevlidné počasí neprekazilo velkolepý obřad, jehož se po boku patriarchy Alexije II. a ruských biskupů zúčastnil snad třisetlasy pěvecký sbor, složený z mnichů, studentů místní akademie, semináře a regentské školy, pod vedením archimandrity Matfeje (Mormyla).

Na svých zasedáních se archijerejský sněm mimo jiné zabýval vzájemnými vztahy Moskevského patriarchátu a Ruské pravoslavné církve v zahraničí (RPCZ). V závěrečném stanovisku sněm „vzdává díky nejmilostivějšímu Hospodinu za podstatné zlepšení vztahů s našimi spolubratry“. Vyjádřil uspokojení z návštěvy oficiální delegace RPCZ v čele s metropolitou Lavrem i z úspěchů společné práce oboustranných komisí pro dialog mezi oběma církvemi. V dokumentu se archijerejský sněm zavazuje: „Po skončení práce komisí a oboustranném odsouhlasení připravených dokumentů delegovat Posvátný Synod, aby, na základě stanovisek nynějšího sněmu, uskutetnil kanonické kroky k obnovení eucharistického společenství a jednoty.“ (citáty přeloženy z: Cerkovnyj vestnik, 19-20/2004)

Jaroslav Černocký

● „**Akademie u Trojice**“ **jubilující** – Hned dvoji výročí oslavila 14. října, na svátek Záštiny (Pokrovu) Přesv. Bohorodice, Moskevská duchovní akademie a seminář (MDAaS) v Trojicko-sergejevské lavři nedaleko Moskvy. Před 320 lety byla v moskevském Zaikonospasském monastýru založena tzv. Slovansko-řecko-latinská akademie, jejímiž prvními výraznými osobnostmi byli řečtí bratři-mniši Ioanikios a Sofronios Lichudové. Roku 1814, po vytačení okupačních vojsk Napoleona Bonaparta, nalezla škola své místo v samotném centru ruského pravoslavi, pod střechou monastýru ctih. Sergeje. Za více než 300 let se MDAaS stala nejproslulejším vysokým duchovním učilištěm Ruské pravoslavné církve, vychovávajícím budoucí kněze a učitele, jakož i specialisty v bohosloveckých, církevně-historických, filologických a jiných disciplínách. Vedle bohaté činnosti odborné, pedagogické, misijní a publikační, vykonává škola všestrannou sociální službu ve svém okolí. Přibližně 700 studentům MDAaS se věnuje profesorský sbor tvořený 75 členy. Při „Akademii u Trojice“ pracuje též Regentská a Ikonopisecká škola.

Jaroslav Černocký

„Děti, narodil se nám Spasitel, radujme se“

*Narodil se nám král o pŕhnoci,
jenž má nebe i zemi ve své moci;
v Betlémě v jeslích leží,
všecko tam k němu běží*

Když se narodil náš Pán Ježíš Kristus, stalo se tak proto, aby byla napravena neposlušnost prvního člověka. První člověk, náš praotec Adam, žil v souladu s Bohem na překrásném místě – v **Ráji**, všeho měl dostatek a nebylo nic, co by mu scházelo. Adam však přestal Boha poslouchat, zhřešil a na zemi začal těžký život. Lidé často přestupovali Boží přikázání, konali mnoho zlého a nechťeli svého Hospodina poslouchat. Bůh je proto ani nemohl napravit. Poslal jim učitele i proroky a svaté, ale málo lidí je poslouchalo. Zlo se více a více rozrůstalo po světě a lidé sami svými silami nad ním nemohli nijak zvítězit. Bůh však lidi stále miloval a přál si jim pomoci. A tak poslal na zemi svého Syna, Ježíše Krista, aby žil s lidmi, naučil je správně věřit v Boha a spasil je tak od moci hříchu a věčné smrti. První lidé, kteří se dozvěděli o Kristově narození, byli pastýři ovcí, kteří viděli anděly na nebi, a též králové mudrci, kteří viděli hvězdu, zvěstující jim o narození Ježíše Krista. I pastýři i králové mudrci vzdali úctu Spasiteli a my si z nich takto můžeme vzít příklad. Betlémským pastýřům,

„Nechte dítě přijít ke mně“

kteří hlídali stáda ovcí nedaleko jeskyně, kde se narodil náš Spasitel, se zjevil v jasném světle anděl a ten jim pravil: „*Nebojte se, já jsem vám přinesl velkou radost, dnes se v Betlémě narodil Spasitel, který je Kristus Bůh.*“ (Luk. 2,10-11) Nebude pro vás těžké jej najít, leží v jesličkách za ohrádkou pro zvířata, zavinitý v plenách. Poté se objevilo mnoho dalších andělů, kteří oslavovali Boha a zpívali: „*Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem, dobrá vůle.*“ (Luk. 2,14) Když se andělé opět vrátili zpět na nebe, řekli si pastýři mezi sebou: Půjdeme spolu do Betléma a tam se podíváme na to, o čem nám zvěstovali andělé. Pospíšili si a našli Marii, Josefa a dítěátko ležící v jesličkách, zavinité v plenách. Poklonili se mu a Marii s Josefem řekli vše, co jim o dítětku zvěstoval anděl Boží. Potom se navrátili ke svým stádům, zpívali Bohu a chválili jej za vše, co viděli a slyšeli. Do Betléma pak za nějaký čas přišli také tři králové mudrci. Ti se dlouho učili rozumět hvězdám na nebi a když se jim jednou ukázala úplně nová jasná hvězda, poznali, že se stalo cosi podivuhodného, co bylo popsáno už ve starých knihách. Vyšli tedy to podivuhodné znamení hledat a hvězda jim přitom ukazovala cestu. Králové mudrci byli tři, jeden z Persie, druhý z Arábie a třetí z Etiopie. Jeden byl starý a šedivý a jmenoval se Melichar, druhý byl

mladý a jmenoval se Kašpar a třetí měl černou tvář s hustým černým vousem a jmenoval se Baltazar. I oni našli Marii s dítětkem, poklonili se dítětku, ale ne jen obyčejnou poklonou, ale vzdali mu tu nejhlubší úctu a spolu s ní mu darovali drahocenné dary. Bůh jim totiž osvětlil srdce tak jako pastýřům,

a oni poznali, že dítěátko v jeslích je Bůh. Melichar mu přinesl **zlato**, jako Králi králů. Kašpar mu daroval **vonné kadidlo**, jako Bohu, a Baltazar mu přinesl **myrhu***, jako člověku. Poté se mudrci vrátili domů, každý svou cestou, na které všem vypravovali, že se narodil Spasitel světa ve městě Betlémě. A od těch časů, je tomu už dva tisíce let, vzpomínáme Kristovo narození, radujeme se z něj a oslavujeme ho. V čest Kristova narození si lidé dávají dárky, na památku darů, které přinesli Kristu králové mudrci, a v chrámech lidé opěvují Boha tak jako pastýři, kterým andělé zvěstovali radostnou zvěst o narození Kristově: **Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle!**

připravil o. diakon Marek Malík
a perokresbou doplnil Jan Zbyněk Zavřel

* pryskyřice k výrobě vonného oleje

Svatá Země je bezesporu pro každého křesťana místem nejsilnějšího duchovního vzepětí, nejdokladnějších a zároveň nejtragičtějších duchovních zápasů lidstva, je místem, odkud vyrazilo jako dlouho ukrývaný pramen čiré vody na všechny světové strany, až na kraj oikumény, Světlo Kristova spásitelného poselství: Kristus sám, jeho nepochopitelné vítězství nad smrtí. Ať dlouhý či krátký pobyt na těchto posvátných místech zasáhne každého, někoho méně, někoho více, ale zasáhne. Nejradosnější je pak zjištění, že přátelství, která byla stvrzena na místech vskutku světodějných, pojala do sebe cosi z génia těchto míst, taková přátelství pak trvají na věky. Naše drahá sestra v Kristu, paní Jelena Ivanovna, je jednou ze vzácných duší, které skrývají svou duchovní krásu závojem mírnosti, laskavosti a zralé křesťanské moudrosti. Naše přátelství s ní, které se zrodilo přímo ve Sv. Zemi, vydalo nyní svůj plod. Díky jejímu přispění můžeme dnes uveřejnit první část českého překladu krásného zamyšlení vl. Sergije s názvem „Cesta k Bohu“. Děkujeme Vám, drahá paní Jeleno.

Zamyšlení

Cesta k Bohu

vladyka Sergij Pražský

Lidé nepřestávají naříkat nad jednotvárností a šedi života, který je omrzela a proto se jim zdá být tak strašně bídný. Každý den vstáváme a pracujeme až do vyčerpání a nikde nevidíme paprsek radosti. K tomu ke všemu se ještě nepřestáváme rozčilovat, znepokojoval a hněvat, většinou pro maličkosti.

Odkud se v nás bere tento tíživý pocit neštěstí a opuštěnosti? Původ našeho neštěstí tkví v tom, že se poddáváme vlivu vnějších okolností, žijeme mechanicky a stáváme se otroky věci zcela bezvýznamných, které dnes jsou, ale zítra už být nemusí. Jinými slovy, pokládáme nezadržitelné uplývající život i s jeho hněvem, urážkami, závistí a nenávisť za skutečný.

Neustálý duševní neklid, v němž žijeme, je příčinou ztráty míru a klidu v našich srdcích, která se

následkem toho noří do tmy. A kdo chodí ve tmě, ten klopýtá. Do tmy pak upadáme proto, že pokládáme hříšný stav svých duší, jež jsou ovládány temnými silami, za skutečnost. Vnášíme-li toto podráždění i do vnitřního poměru k jiným lidem, vzniká vzájemné rozdělení a odcizení. Takový pocit rozdělení je příčinou utrpení. Je však jisté, že každý z nás touží po blahu a štěstí, neboť Bůh nám dal zemi, abychom na ní přebývali v radosti, a měli tak účast na Boží slávě. Kde však máme hledat štěstí a radost ve všedním životě? Často toužíme po hrdinských činech v naději, že nám dají možnost dosáhnout oné blaženosti. Ale to je jen prchavý okamžik přechodné radosti. Nám však běží o trvalou radost štěstí v našem každodenním životě.

Velkou překážkou na této naší cestě k radosti je okolnost, že žijeme povětšinou mechanicky, neboť neposuzujeme člověka po duševní stránce v celé jeho plnosti, ale dotýkáme se jeden druhého jen povrchně a nedáme si tolik práce, abychom se dobrali skutečné podstaty člověka, což je tím větší chyba, že život každého z nás představuje ve skutečnosti ohromné bohatství. Každý člověk má svou vlastní osobnost, každý má svůj vlastní úkol, každý z nás je jakoby vyslancem Božím. Kromě toho je třeba obzvláště zdůraznit, že v každém člověku je více dobra než zla.

Je přirozené, že se lidé ptají, jak je to možné, když přece kolem sebe vidí tolik špatnosti, přímo celé moře zla. Ano, ale jestliže je zla celé moře, pak dobro je nepochybně celý oceán. Zlo v našem nitru se nepřestává projevovat navenek, bije do očí, zatímco dobro je v nás skryto, je rozdrobené a nesoustředěné. Zlo je drzé, zatímco dobro je skromné. Zlo je tma, hřích, je to naše slabost a neštěstí, naše smrt. Dobro je světlo, sjednocující síla, moc, radost. Stručně řečeno, dobro je život. Neseškáváme se navzájem náhodou. Pán nás sjednocuje v rodině, ve společnosti, v národě, kdežto duch zla usiluje o to, aby nás rozdělil a rozeštal. Naší úlohou je tuto rozkladnou sílu přemoci, neboť jediné tak můžeme rozpoznat to jediné v nás, co pochází od Boha a co nám v životě přináší štěstí. Zlo a hřích člověka okrádají, protože mu nedovolují, aby se projevoval v plnosti své duchovní podstaty. Když však nepřekonáváme to, co nás rozděluje, tehdy nevidíme skutečný život, nýbrž jen jeho zdánlivý obraz. Takové rozdělení a izolovanost je třeba tvrdě odsoudit, neboť jsme povoláni ke společenství. Jen ve společném životě se naše

duše může v plnosti rozvíjet. Proto nám naše společenství, které se projevuje především ve slovech, nesmí být lhostejné. Na slovo pak je třeba pohlížet jako na odraz Slova.

Pán řekl: „Budiž světlo!“ A světlo se skutečně ukázalo. Neviditelné přijalo své bytí skrze Slovo. Slovo může projevit ohromnou sílu. V žalmu 33. čteme: „Slovem Hospodinovým nebesa učiněna jsou a duchem úst jeho všechno vojsko jejich.“ I u nás se projevuje slovem to, co je skryté, a stává se zjevným. Proto je třeba užívat slov velice opatrně. Je důležité, aby z našich slov dýchalo ovzduší dobra. Vždyť prostřednictvím slova chceme dosáhnout štěstí. Proto je nutné, aby slovo, vycházející z našich úst, obsahovalo dobro, které ozáří náš život. Projevilo-li v rozhovoru dobré slovo svoji sílu, zůstává v nás ještě dlouho potom pocit něčeho cenného, podstatného, Božího. Slovo nás má navzájem sblížovat, má přinášet jednotu a nikoli rozdělení a rozklad. Ale my žijeme ve stavu hříšnosti, kterou je síla našeho slova oslabována, a proto se v našem životě neprojevuje slovo s plnou silou. Pouze slovo prosté od hříchu se projevuje v plné síle, neboť v takovém případě je spojeno se Slovem, jež stvořilo svět. Slovo působící v prostředí, jež klade odpor, je nesmírně účinné a má veliký význam v organizaci našeho života. Slovo vycházející z tajných úkrytů duše, neoslabené naší vlastní hříšností a představující sílu potenčního dobra v nás, přináší s sebou světlo a dobro, protože je sjednoceno s pramenem světla, se Slovem. Slovo se vtěluje.

Jestliže pronášíme slova nepozorně, znamená to, že nemyslíme na to, že tato slova, vycházející od nebe a mizející ve věčnosti, mohou být nositeli rozdělení a rozkladu v rodině, ve společnosti, v národě i v celém světě. Když se sejdem ve společnosti, obvykle začneme posuzovat a velmi rychle přecházíme k odsuzování. Souzení a odsuzování je jedem, který rozleptává život. Odsuzování nás rozděluje, odpuzuje jednoho člověka od druhého. A přitom slovo, odraz Logu na zemi, má vnášet světlo a radost z bytí do ovzduší nepřátelství a rozkladu, v němž žijeme. Slovo má v sobě věčnost. Je velmi důležité, aby nám styk s lidmi přinášel radost ze života, a proto je třeba používat slov tak, abychom jimi nebyli odsouzeni. „Ale pravím vám, že z každého slova prázdného, které mluvit budou lidé, vydají počet v den soudný.“ (Mat. 12. 36)

Proto je nutné, abychom byli ve styku s lidmi společně, abychom se lidí nestránili. Podaří-li se nám nalézt to, co je nám všem společné, co pochází od Boha, pak se v našem srdci usídí skutečná radost. Takovým způsobem nabýváme hodnot, jimiž pak žijeme. Vyhledáváme-li a nalézáme-li společenství zakotvené v Bohu, stáváme se Božími spolupracovníky zde na zemi. Takovou spolupráci se proměňujeme a vcházíme v oblast podstaty světa. V takovém přerodu se odráží světlo i sláva Boží a sám Pán v nás nalézá osnovu, na jejímž základě se k nám může přiblížit. „Neboť, kde se shromáždí dva nebo tři ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 20). Žijí-li tedy lidé ve společenství dvou nebo tří osob, v rodině

nebo v jakémkoli jiném soužití, a překonávají tak vzájemnou odcizenost, začínají pocítovat jednotu životních hodnot, která jim přináší radost a štěstí. Když překonáme rozdělenost, máme dojem, jako bychom byli s druhými jedno, jako by naše duše byly spojené. Všichni jsme stvořeni k obrazu Božímu a právě tento Boží obraz je to, co nás sjednocuje. Takovým způsobem dosahujeme pak postupně jednomyslnosti v projevech vůle. Je to ona jednotu, o níž řekl Kristus: „Aby všichni jedno byli; jako Ty, otče, ve mně a já v Tobě, aby i oni v nás jedno byli – aby uvěřil svět, že Ty jsi mne poslal.“ (Jan 17,21) Důsledkem sjednocování je tudíž život, kdežto rozdělení přináší smrt (pokračování)

připravili Marie Zavřelová a Michal Dvořáček

Pozvánky a krátká farní oznámení

Novoroční pout' do Svaté Země

Pravoslavná církevní obec v Brně organizuje ve dnech 17. 2. – 24. 2. 2005 poutní zájezd do Svaté Země. Na program je prohlídka více než 50 pravoslavných chrámů a monastýrů ve Svaté Zemi. Všichni zájemci necht' se prosím přihlásí na farním úřadě brněnské pravoslavné obce do 15. 1. 2005.

Pozvánka na hodiny náboženství

Rádi bychom pozvali všechny děti na **hodiny náboženství**, které se i v nadcházejícím církevním roce budou konat každý čtvrtek v 17 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy na Úvoze 62.

Konstantin Ldov Narození Krista

Pustina spí. Nebeské lampy hoří
na tmavomodré říze noci.

Čí mysl z nich tak snadno tvoří
tajná znamení Boží moci?

Kdo prodírá se noční tmou
v stopách za hvězdnou pochodní?
Za jakou spěchá odměnou?
Za jakými sny mladých dní?

Mudrci z krajů východních,
o nebeských znameních poučení,
vyčetli z hvězd a z tajných knih
předpověď prorokova narození.

Tepané truhly vzácné dary tají.
Cesta je daleká.
Velbloudi pomalu se kolébají,
a víří písku oblaka.

To, co je svaté, spojí tajemně
tak jako hřích a smrt každého z nás.
Nad ránem probudí se v Betlémě
pastýři, Jež poleká náhlý jas.

Kolem nich plane tisíc světél.
A slyší samo nebe zvěstovat
„Dnes narodil se světa Vykupitel,
pospěšte jej společně přivítat!“

Jediná touha spojovala
skromné pastýře s mudrci,
a stejná naděje v nich vzplála
a rozhořel se stejný cit.

To pro ně vyvolený kníže
přichází v tento noční čas
vykonat hrdinský čin – oběť Kříže
a spasit všechny – je i nás.

(1890)

z ruského originálu přeložila Marie Zavřelová

Obsah

Slovo úvodem	2
O svátcích	
Narození našeho Pána Ježíše Krista	3
Igumen NIKON (Vorobjov, †1963)	
Svatý prvomučedník a archidiákon Štěpán	5
„... za svou víru se stydět nesmíme...“	6
rozhovor s Jeho Blažeností Hermanem, arcibiskupem washingtonským a metropolitou celé Ameriky a Kanady	
Životy svatých	
Svatý Rostislav, kníže velkomoravský	11
Liturgika	
Výklad Božské liturgie (2. část)	15
Svět Starého zákona	
Boží jména ve Starém Zákoně	19
Malý průvodce Svatou Zemí	
Zastavení čtvrté: Beit Jala, město s největším osídlením křesťanů ve Svaté Zemi	21
Neznámý svět víry	
Zkamenělá dívka	23
Monastýr Ostrog	25
Z historie pravoslaví v Brně	
Ze vzpomínek na krátký pobyt vladyky Gorazda v Brně	27
Ze života naší farnosti	
Návštěva Jeho Blaženosti metropolity Hermana v Brně	28
Arcibiskupské požehnání věřícím	30
Nezacházející den v Zahradě Přesv. Bohorodice	31
Krátké zprávy	32
Aktuality z pravoslavného světa	34
„Nechte dítek přijít ke mně“	
„Děti, narodil se nám Spasitel, radujme se“	36
Zamyšlení	
Cesta k Bohu (<i>vladyka Sergij Pražský</i>).....	37
Pozvánky a krátká farní oznámení	39
Narození Krista (<i>báseň</i>)	39

Číslo 6/2004 Dobrého pastýře vydáno u příležitosti svátku Kristova Narození

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobry pas-tyř“. **Odpovědný redaktor:** Michal Dvořáček. **Členové redakční rady:** o. Marek Malík, Ja-roslav Černocký, Jan Zbyněk Zavřel, Marie Zavřelová, Eugenia Kamožinová, Igor Smal-Stotskij, David Sýkora, Vladimír Štěpánek a Pavel Nikolajev. **Další přispěvatelé článků:** Kateřina Plesníková a Petr Křížek. **Grafická úprava:** Joakim Bilek, Jan Zbyněk Zavřel, na OpenOffice.org. Perokresby na obálce a v textu: o. Marek Malík a Jan Zbyněk Zavřel.

Kontakt: dobrypastyr.brno@email.cz

<http://www.pravoslavbrno.cz>